

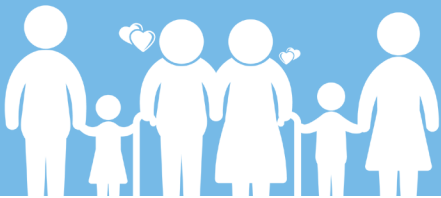
เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาคีเครือข่ายดำเนินงานผู้สูงอายุบูรณาการ
 ภายใต้โครงการจัดการเรียนรู้และถอดบทเรียนการดำเนินงานผู้สูงอายุบูรณาการ
 ระหว่างวันที่ 24-27 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 เวลา 09.00 - 16.00 น.
 ณ ห้องประชุมโรงแรมแอมบาสเซอร์ กรุงเทพมหานคร

บทเรียน การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในพื้นที่

บทเรียนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในพื้นที่

ภายใต้โครงการจัดการความรู้และถอดบทเรียนการดำเนินงานผู้สูงอายุบูรณาการ
ระหว่างวันที่ 26 – 27 กรกฎาคม 2560
ณ ห้องประชุมจันผา โรงแรมเวียงละคอน จังหวัดลำปาง

บทเรียนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในพื้นที่

ข้อมูล ISBN	978-616-7854-09-0
พิมพ์ครั้งที่ 1	ธันวาคม 2560
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
ที่ปรึกษา	แพทย์หญิงสุพัตรา ศรีวณิชชากร
บรรณาธิการ	ทัศนีย์ ญาณะ
กองบรรณาธิการ	พุกษา บุกบุญ
	รัตนศิริ ศิระพานิชย์กุล
ประสานงาน	พุกษา บุกบุญ
ออกแบบปกและรูปเล่ม	สหมิตร ทีม

พิมพ์ที่	บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด
จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย	มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (มสพช.) 126/749 หมู่ 5 หมู่บ้านการเคหะนนทบุรี ซอยสุขาประชาสรรค์ ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
ดาวน์โหลดเนื้อหาได้ที่	www.thaiichr.org

สารบัญ

	การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุบูรณาการอย่างมีพลัง	6
	โดย คุณกรพินธุ์ วงศ์เจริญ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง	
	ทิศทางการดำเนินงานบูรณาการคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	9
	โดย คุณชาติชาย ม่วงเล็ก ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง	
	เวทีเสวนาบทเรียน “รูปแบบและกลไกการจัดการเครือข่ายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัด”	14
	บทบาทเครือข่ายผู้สูงอายุและศูนย์ผู้สูงอายุในชุมชนแบบบูรณาการ	15
	โดย คุณเสาวนีย์ ประทีปทอง สาขาสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประจำจังหวัดสงขลา	
	ระบบข้อมูลบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	19
	โดย คุณธนากร ฉัตรภูติ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง	
	การพัฒนาระบบ GIS	22
	โดย คุณนงลักษณ์ ใจปลา สำนักงานจังหวัดลำปาง	
	เครือข่ายองค์กรชุมชนและภาคีบูรณาการในพื้นที่	25
	โดย คุณทิพย์กานิน ไชยถาวร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำพูน	
	การดำเนินงานผู้สูงอายุในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	27
	โดย คุณอรวรรณ ขว้างจิต ประธานเครือข่าย จัดสวัสดิการชุมชน จังหวัดลำพูน	
	อภิปราย แลกเปลี่ยน สรุปประเด็นและเปิดมุมมองใหม่จากบทเรียนในพื้นที่อื่นๆ	29
	โดย อ.สุทธิ จันทรวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (เชียงใหม่) พญ.สุพัชรา ศรีวิณิชชากร เลขาธิการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน	

สารบัญ

➔	การสานพลังเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ บูรณาการนโยบาย แผนงาน และทรัพยากร	33
---	--	----

➔	การใช้ประโยชน์ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่องานผู้สูงอายุ	46
---	---	----

คนต้นเรื่อง

- คุณแสงจันทร์ คำตาเทพ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
และ ดร.ถาวร จันทร์ดี (ช่วยราชการ) สำนักงานจังหวัดลำปาง
- อ.พยอม ถิ่นอ้วน
และ อ.วนิดา อินทราชา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง จังหวัดลำปาง
- คุณวิทยา ศรีจอมแจ้ง เทศบาลตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

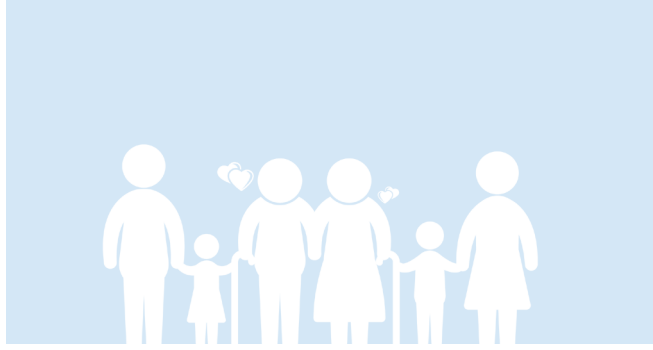
➔	ตลาดนัดการเรียนรู้สาระจากวันแรก	51
---	---------------------------------	----

➔	เสวนา “บทเรียนและแนวทางการขับเคลื่อนบูรณาการเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ”	63
---	---	----

โดย

- ผศ.อรรรณพ วงศ์วิชัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง
- คุณรุ่งสุริยา เชียงซีระ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- คุณสุชญา ตันประสงค์ โรงพยาบาลกองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
- คุณสัมพันธ์ นนทสวัสดิ์ศรี นายอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

บทนำ

สืบเนื่องจากนโยบายและทิศทางการบูรณาการงาน เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทย ทำให้มีการสร้างกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการทำงานและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่เป็นฐานและผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งในระยะที่ผ่านมา หลายพื้นที่ได้มีการดำเนินงานสร้างรูปธรรมและผลลัพธ์ การขับเคลื่อนงาน ในทิศทางที่หลากหลาย

การจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายการทำงานในหลายพื้นที่ในครั้งนี้ จึงถือเป็นอีกหนึ่งเวทีที่จะช่วยสะท้อนบทเรียนจากการปฏิบัติการ และแลกเปลี่ยน เพื่อกระตุ้นความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การปรับประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในพื้นที่ต่อไป

การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมการประชุม จากผู้แทนคณะกรรมการผู้สูงอายุระดับจังหวัด ทีมงานการขับเคลื่อนการบูรณาการ ทั้งจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุ และผู้แทนอาสาสมัครจิตอาสา จากเครือข่ายพื้นที่บูรณาการ 10 จังหวัดในภาคเหนือ และทีมงานสนับสนุนวิชาการจากส่วนกลาง รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 ท่าน หวังว่าเนื้อหาสาระจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้จะ เป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้สำหรับทีมบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้สนใจขับเคลื่อนการบูรณาการเพื่อ “เชื่อมโยง หนุนเสริม ต่อยอด” เพื่อการเรียนรู้และขับเคลื่อนดำเนินงานด้านผู้สูงอายุได้ต่อไป

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน (มสพช.) ขอขอบคุณทุกท่าน และภาคีที่เกี่ยวข้องทุกพื้นที่และทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมมา ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักสนับสนุนสุขภาพประชาชนกลุ่มเฉพาะ ภายใต้โครงการจัดการความรู้และถอดบทเรียนการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน (มสพช.)

การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ บูรณาการอย่างมีพลัง

โดย คุณกรพินธุ์ วงศ์เจริญ
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง

ปัจจุบันภาคเหนือได้เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว บางจังหวัดมีสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุ 18 เปอร์เซ็นต์ ส่วนจังหวัดลำปางมีผู้สูงอายุมากถึง 19 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือเป็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ค่อนข้างเร็วหากเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ของประเทศ

เหตุที่ภาคเหนือมีจำนวนผู้สูงอายุจำนวนมาก อาจเป็นเพราะที่นี่มีภูมิประเทศและอากาศที่ดี ทำให้ผู้คนมีอายุยืน ผู้สูงอายุจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่มีคนเกิดน้อยลง

จังหวัดลำปางมีเด็กแรกเกิด - 5 ขวบ ประมาณ 30,000 กว่าคน ถ้าคิดเทียบกับจำนวนประชากร 700,000 คน สัดส่วนจะอยู่ที่ 6 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อย และเด็กเหล่านี้ต่างก็ต้องเติบโตขึ้นมา รับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นถึง 20 เปอร์เซ็นต์ในอนาคต

การที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นเราจึงต้องเริ่มคิดว่า “จะทำอย่างไรจึงจะสามารถจะหารายได้มาเลี้ยงดูผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้” หรือ “จะทำอย่างไรจึงจะสามารถหาคนมาช่วยดูแลทั้งระบบเศรษฐกิจ และระบบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ” ซึ่งประเด็นเหล่านี้ถือว่าเป็นห่วง ดังนั้นเราจึงต้องเตรียมความพร้อมให้ดี ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณ เตรียมเงินออม หาทางแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม และระบบราชการ รวมไปถึงหาทางแก้ปัญหาให้กับคนที่ไม่มีรายได้หรือเป็นแรงงานนอกระบบ

หากจะเกษียณอายุจากการทำงานในวัย 60 ปี และสมมติว่าจะมีอายุยืนยาวถึง 80 ปี ก็ต้องเริ่มคิดแล้วว่า จะต้องเก็บเงินอย่างไรเพื่อที่จะให้มีรายได้อย่างน้อยเดือนละ 10,000 บาท ไปอีก 20 ปี ซึ่งบางทีก็เก็บเงินไม่ทัน เพราะว่าแต่ละคนจะมีรายจ่ายมาก และบางคนก็ไม่มีเงินบำเหน็จ บำนาญ

ที่สำคัญคือ ถ้าผู้สูงอายุเองยังดูแลตัวเองไม่ค่อยไหว แล้วยังต้องไปแบกรับภาระเลี้ยงดูลูกหลานด้วย ปัญหา ก็จะยิ่งใหญ่หลวงมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจจุบันพ่อแม่บางส่วนไม่มีความพร้อมที่จะดูแลลูก จึงผลักภาระนี้ไปให้กับปู่ย่าตายาย บางรายแทบจะไม่กลับมาเหลียวแลลูกอีกเลย ภาระนี้จึงตกอยู่ที่ผู้สูงอายุอย่างถาวร

ปัจจุบันจังหวัดลำปางมีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 70 เปอร์เซ็นต์ ที่ต้องรับหลานมาเป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กทิ้งลูกไว้ให้ดูแล ผลที่ตามมาคือ พ่อแม่เด็กไม่ได้กลับมาหาลูก ขณะที่ปู่ย่าตายายก็เริ่มแก่ชราลงไปทุกที เงินที่ใช้ก็มีแค่เพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 600 - 800 บาทเท่านั้น

ดังนั้นจึงต้องช่วยกันคิดเรื่องการเตรียมความพร้อมในเรื่องนี้ เพื่อต้อนรับสังคมที่จะเปลี่ยนไปจากเดิม คือจากผู้สูงอายุมีลูกคอยดูแล กลายเป็นผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลจากลูก แถมยังต้องดูแลหลานที่ถูกนำมาฝากไว้ด้วย

เพราะฉะนั้นหากรอให้หน่วยงานของรัฐบาลแก้ไขเพียงฝ่ายเดียวคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นจึงต้องอาศัยพลังของชุมชน และภาคีเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ ในการเข้ามาช่วยกันดูแลและแก้ไขสถานการณ์ปัญหานี้ เพราะหาไม่มีใครรับรู้บริบทของพื้นที่ได้ดีเท่ากับคนในพื้นที่ ชุมชน หรือท้องถิ่น นี่จึงเป็นที่มาของการที่เราต้องบูรณาการงานร่วมกันหลากหลายภาคส่วน ซึ่งหลายๆ พื้นที่ก็เริ่มมีการบูรณาการเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุกันบ้างแล้ว

ส่วนรัฐบาลก็มีนโยบายที่มุ่งเน้นเรื่องการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ทั้งนโยบาย ประชากรรัฐเพื่อสังคม นโยบายประชากรรัฐเพื่อเศรษฐกิจรากฐาน นโยบายประชากรรัฐเพื่อกระตุ้นสังคม ซึ่งนโยบาย เหล่านี้จะส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ เกิดธุรกิจหน้าใหม่เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยนโยบาย ประชากรรัฐเพื่อกระตุ้นสังคมจะเน้นเรื่องการส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำลดภาวะพึ่งพิง คือ “เปลี่ยนภาระ ให้เป็นพลัง” โดยการออกมาตรการทางกฎหมายให้สถานประกอบการต้องรับผู้พิการเข้าทำงาน แทนที่จะส่งเสริมเรื่องการนำเงินเข้ากองทุนคนพิการเท่านั้น

ส่วนการหนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ จะมีการหนุนเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าสู่ระบบการทำงาน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพียงพอสำหรับดูแลตนเอง ดูแลหลาน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมเรื่องการออมก่อนเกษียณ ส่งเสริมเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ หรือการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอยู่อาศัย รวมทั้งส่งเสริมเรื่องความปลอดภัยบนท้องถนน ซึ่งนโยบายทั้งหมดนี้ ก็เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในส่วนของจังหวัดลำปางเอง ได้มีการทำเรื่อง “เมืองอารยะสถาปัตย์” เนื่องจากจังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมาก ซึ่งโครงการนี้ได้มีการเปิดตัวเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560 เพื่อให้คนพิการ ผู้สูงอายุ คนในพื้นที่ทั่วไป และนักท่องเที่ยว ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางภายในจังหวัดลำปาง เพราะจะมีการทำทางลาดและห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ และหญิงตั้งครรภ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำที่พัก รองรับสำหรับคนพิการที่ใช้วีลแชร์ และมีระบบการขนส่งที่พัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกกลุ่มคนเหล่านี้ เช่น มีโบกั๊รถไฟที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ซึ่งแต่ละสถานีก็จะมีทางลาดที่สามารถขึ้นลงได้สะดวก มีห้องน้ำ อำนวยความสะดวกให้ ทั้งในสถานีรถไฟ สถานีขนส่ง สนามบิน และร้านอาหาร

ในปี 2561 จังหวัดลำปางจะมีการออกแบบผังเมืองโดยรวมของจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว หรือผังเมืองรวม เพื่อความจุดไหนที่จะเหมาะสมกับการทำทางลาด นอกจากนี้ยังมีการคิดเรื่องทำป้ายสัญลักษณ์ ที่จอดรถ การเพิ่มไฟส่องสว่างในที่สาธารณะเพื่อเอื้อต่อคนทุพพลภาพ โดยปีนี้จังหวัดลำปางได้รับเงินสนับสนุน เรื่องแหล่งท่องเที่ยวระดับภาค ซึ่งงบประมาณส่วนนี้จะถูกนำมาทำทางลาดและห้องน้ำเพื่อผู้พิการและผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมให้กับผู้พิการสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในลำปางได้อย่าง สะดวก

เป็นโอกาสที่ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางให้ความสนใจเรื่องผู้สูงอายุและคนพิการ จึงมีการหนุนเสริม นโยบายและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าไปร่วมกิจกรรมได้ นอกจากนี้จังหวัดลำปาง ก็กำลังจัดตั้งศูนย์บำบัดและฟื้นฟูผู้สูงอายุแบบครบวงจร หรือที่เรียกกันว่า “ซีเนียร์คอมเพล็กซ์” โดยทางจังหวัด จะจัดหาพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์สำหรับจัดตั้งศูนย์ฯ ดังกล่าว โดยที่มีโรงพยาบาลลำปาง และเครือข่ายดูแลระบบบริการสุขภาพ ทั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุและเตรียมพร้อมสังคม ผู้สูงอายุโดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ “ลำปางเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกเพศ ทุกวัย พยายามที่จะ ทำให้ลำปางเป็นนครแห่งความสุข” อย่างยั่งยืนต่อไป

ทิศทางการทำงานบูรณาการ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

โดย คุณชาติชาย ม่วงเล็ก
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง

กรมกิจการผู้สูงอายุ และเครื่องมือสำหรับทำงานบูรณาการกับทุกภาคส่วน

ท่านอธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานบูรณาการกับทุกภาคส่วน ในทุกพื้นที่ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุจะมีเครื่องมือสำคัญ 4 ชุด คือ

เครื่องมือชุดที่ 1 ภายใต้ พรบ.ปรับปรุงกระทรวง กรม ฉบับที่ 14 โดย พรบ.ฉบับนี้ ได้ทำให้เกิด กรมต่างๆ ขึ้นมาในกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการผู้สูงอายุก็เกิดขึ้นมาจาก พรบ.ปรับปรุงกระทรวง กรม ฉบับที่ 14 โดยเฉพาะภารกิจที่เป็นงานหลักๆ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ คือ ต้องดูแลรับผิดชอบในทุกเรื่องของผู้สูงอายุ ไม่ว่าผู้สูงอายุนั้นจะอยู่ที่ใด อยู่ภายใต้การดูแลหรือความรับผิดชอบของใคร รวมถึงผู้สูงอายุในระบบและนอกระบบที่อยู่ในประเทศไทยทั้งหมด

หมายความว่าตอนนี้มีประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย คำนวณคร่าวๆ ประมาณ 20 ล้านคน ภายใต้ 20 ล้านคน ภารกิจหลักของกรมต้องตอบสนองต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งหมดทุกเรื่อง

เครื่องมือสำคัญอีกอย่างที่ผู้บริหารได้มีแนวทางและกำหนดทิศทางการทำงานของปีนี้ คือ **“การใช้พื้นที่เป็นฐาน”** หมายความว่าปี 2560 จะมีการใช้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ หรือ ศพอส.ในแต่ละพื้นที่ เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ซึ่งทั่วประเทศจะมี ศพอส.ทั้งสิ้น 787 แห่ง + 1 แห่งที่นครพนม ซึ่งเป็นที่ที่ท่านรัฐมนตรีได้กรุณาไปขอความร่วมมือจากผู้มีจิตศรัทธาให้มาช่วยจัดตั้งศูนย์ฯ ที่นี้

เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นเครื่องมือที่จะบูรณาการการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ หรือแม้แต่องค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ในพื้นที่ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อน

เครื่องมือชุดที่ 3 ผู้บริหารกรมกิจการผู้สูงอายุได้กำหนดแนวทางร่วมกันที่จะตอบโจทย์การทำงานของผู้สูงอายุใน 4 มิติหลักๆ คือ มิติเชิงเศรษฐกิจ มิติเชิงสังคม มิติเรื่องสุขภาพอนามัย และมิติการให้บริการ ภายใต้ 4 มิตินี้ ผู้บริหารของกรมกิจการผู้สูงอายุมองว่า ถ้าหากสามารถขับเคลื่อนงาน 4 มิติในพื้นที่ ศพอส. โดยที่มีการรวบรวมเอาฟังก์ชันต่างๆ ของทุกภาคส่วนที่สามารถบูรณาการการทำงานในเขตพื้นที่ ศพอส. ได้ ก็จะสามารถเห็นผลลัพธ์ที่ดีในการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

เครื่องมือชุดที่ 4 ภายใต้กฎหมายเชิงสังคม ไม่ว่าจะเป็น พรบ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 หรือฉบับที่ 2 พ.ศ.2550 พรบ.คุ้มครองเด็ก พรบ.คนพิการ หรือ พรบ.ผู้สูงอายุ ซึ่ง พรบ.เหล่านี้ มักจะระบุหมวดว่าด้วยเรื่องเงินกองทุนเสมอ ซึ่งเงินกองทุนนี้จะเป็นรูปแบบกลไกสำคัญที่ทำให้งานผู้สูงอายุสามารถขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบของการบูรณาการการทำงานร่วมกันได้

สิ่งที่เป็นปัญหาในการทำงาน คือ ฐานข้อมูลที่คลาดเคลื่อน

สิ่งที่ผู้บริหารคิดว่าเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วง และอาจเป็นปัญหาในการทำงาน คือ ความคลาดเคลื่อนของฐานข้อมูลเชิงสังคมของพื้นที่ ฐานข้อมูลเชิงสังคมของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ภายใต้ฐานข้อมูลทุกวันนี้ มักจะเป็นฐานข้อมูลมือสอง ส่วนใหญ่เป็นฐานข้อมูลที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่บางครั้งอาจจะมีรูปแบบของการคิดวิเคราะห์ที่ยังขาดหลักการบางส่วนอยู่ หรือแม้แต่การนำฐานข้อมูลที่คลาดเคลื่อน มากำหนดสถานการณ์และแผนงานโครงการ ดังนั้นจึงต้องคิดว่าจะทำอย่างไรให้ระบบฐานข้อมูลไม่คลาดเคลื่อน เพื่อให้สามารถกำหนดปัญหาความต้องการและการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของงานด้านผู้สูงอายุ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศพอส. กับการเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในระดับพื้นที่

มีการใช้พื้นที่ ศพอส. ทั่วประเทศ เพื่อดำเนินการงานภารกิจของผู้สูงอายุได้ โดยมีนโยบายของผู้บริหารในเรื่องการมุ่งพัฒนาคุณภาพของ ศพอส. ให้ดีขึ้นต่อเนื่อง

เครื่องมือที่สำคัญจริงๆ ของ ศพอส. คือ “คณะกรรมการ ศพอส.” เพราะคณะกรรมการ ศพอส. จะเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนงานและบูรณาการงานผู้สูงอายุ

เรื่องนี้กรมกิจการผู้สูงอายุได้มีการดำเนินการภายใต้โครงการของผู้สูงอายุมา 3 ปีแล้ว โดยมีทั้งความสำเร็จ ความล้มเหลว และข้อบกพร่องของการใช้คณะกรรมการในการขับเคลื่อนงาน เพราะบางพื้นที่ไม่สามารถตอบโจทย์การใช้บทบาทของคณะกรรมการได้อย่างเต็มที่ คนที่มีหน้าที่ในการทำจริงๆ ก็อาจจะไม่ได้เข้ามาใช้จริงๆ บางคนอาจใช้บทบาทของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเป็นคณะกรรมการ แต่อาจจะไม่มีการขับเคลื่อนงานจริงๆ

สิ่งที่กรมกิจการผู้สูงอายุ ตามนโยบายของท่านรัฐมนตรี คือ พื้นที่ ศพอส. จะต้องเป็นพื้นที่ปฏิบัติตามเป้าหมาย สิ่งที่ได้ดำเนินการแล้วคือ ได้กำหนดรูปแบบวิธีการในเชิงงบประมาณว่า กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่เป็นโครงการของกรมกิจการผู้สูงอายุนั้น ต้องลงไปขับเคลื่อนในพื้นที่ ศพอส. หมายความว่างบประมาณต่างๆ ของโครงการหรือกิจกรรมของกรมกิจการผู้สูงอายุนั้น ต้องกระจายในพื้นที่ ศพอส. โดยที่มีการกระจายและความสัมพันธ์กันในการเตรียมความพร้อมสำหรับคนที่กำลังก้าวเข้ามาเป็นผู้สูงอายุ การทำงานในเชิงชุมชนที่เป็นรูปแบบการเฝ้าระวัง การสร้างการเตือนภัยทางสังคมของผู้สูงอายุ การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ โดยขับเคลื่อนภายใต้โครงการผู้สูงวัยใส่ใจลูกหลาน และจะขับเคลื่อนงานและบูรณาการ ศพอส. กับคนทุกช่วงวัย

การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ ต้องขับเคลื่อนผ่านความร่วมมือจากคนทุกช่วงวัย

คำว่า “สังคมสูงอายุ” กับ “สังคมผู้สูงอายุ” ที่ผ่านมามักจะได้ยินเสมอว่า ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ซึ่งการใช้นิยามคำว่า “สังคมผู้สูงอายุ” นั้น บางครั้งทำให้มองเห็นภาพเล็กไป มองแค่เป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ คือ ให้ความสำคัญกับบทบาทและการขับเคลื่อนผู้สูงอายุ ดังนั้นปัจจุบันจึงใช้คำว่า “สังคมสูงอายุ” แทน หมายความว่า *คนทุกช่วงวัยของสังคม ไม่ว่าจะเป็น เด็กและเยาวชน คนวัยแรงงาน คนที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ หรือคนที่เป็นผู้สูงอายุอยู่แล้ว ทุกคนทุกวัยจะต้องใช้บทบาท ภารกิจ และหน้าที่ของตัวเองในการขับเคลื่อนสังคมสูงอายุไปพร้อมกัน*

ต้องให้ความสำคัญกับการให้ “คุณค่า” แก่ผู้สูงอายุในสังคม

เรื่องสำคัญที่สังคมไทยต้องเตรียมการในตอนนี้คือเรื่อง “การให้คุณค่าของผู้สูงอายุในสังคม” เพราะผลจากการศึกษาบอกว่า “คนในสังคมมีแนวโน้มที่จะให้คุณค่าแก่ผู้สูงอายุลดลง” ดังนั้นจึงต้องจัดการเรื่องการให้คุณค่ากับผู้สูงอายุให้มากขึ้น ซึ่งรูปแบบหรือวิธีการที่จะให้คุณค่ากับผู้สูงอายุนั้น มีปัจจัย 4-5 ประเด็น เช่น ความไว้วางใจ การเชื่อในคำสั่งสอน และการมีบทบาทของผู้สูงอายุในสังคม ในครอบครัว ในชุมชนนั้นๆ ต่อคนในทุกช่วงวัยของสังคม

คุณประโยชน์ต่างๆ ในอดีตที่ผู้สูงอายุทำไว้นั้น เดียวนี้ไม่สามารถนำมาพูดกล่าวอ้างในปัจจุบันได้ ฉะนั้น คุณค่าของผู้สูงอายุที่เมื่อก่อน มักจะได้ยินเป็นสุภาสิต เช่น เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด หรือ อาบน้ำร้อนมาก่อน หรือคนจะต้องเชื่อคนที่อาวุโสกว่า เดียวนี้ความเชื่อนั้นเริ่มลดลง คุณค่าของผู้สูงอายุ ในสังคมปัจจุบัน กลับกลายเป็นเรื่องทรัพย์สิน ผลประโยชน์ ค่าตอบแทน หรือการมีความพร้อมในการสนับสนุน ดูแลลูกหลาน

เรื่องการให้คุณค่าของผู้สูงอายุในสังคม บางครั้งสังคมไม่ได้กำหนดวิธีการมาด้วยว่าจะต้องทำงาน แบบไหนและจะต้องบูรณาการกับคนทุกช่วงวัยในสังคมอย่างไร เพราะสภาพสังคมต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปหมด ยิ่งตอนนี้อยู่ในช่วงรอยต่อของดิจิทัลกลับ 4.0 ด้วยแล้ว ยิ่งทำให้บทบาทของผู้สูงอายุคุณน้อยลง ดังนั้นจึงต้อง มาร่วมกันหาทางแก้ปัญหา โดยการบูรณาการงานร่วมกัน

บทบาทเครือข่ายกรมกิจการผู้สูงอายุ 12 ศูนย์ และการสนับสนุนเครือข่าย

ภายใต้การทำงานของกรมกิจการผู้สูงอายุนั้น มีศูนย์ของกรมกิจการผู้สูงอายุทั้งหมด 12 ศูนย์ ทั่วประเทศ โดยในแต่ละศูนย์มีเขตพื้นที่ให้บริการงานด้านผู้สูงอายุที่ครอบคลุม เช่น ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง มีเขตพื้นที่บริการใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ตั้งแต่พิจิตร ขึ้นมาถึงลำปาง พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร สุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ ในรูปแบบการบูรณาการเชิงจังหวัด 8 จังหวัด ซึ่ง 12 ศูนย์จะดูแลการดำเนินงานผู้สูงอายุครอบคลุมทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตามบทบาทของศูนย์ฯ ในการให้บริการผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ 8 จังหวัดนี้ ก็อาจจะไม่มีความ ครอบคลุม ดังนั้นจึงต้องมีการทำงานเชิงเครือข่าย

อย่างไรก็ตาม การลงไปร่วมในเวทีต่างๆ ในพื้นที่เรามักจะพบเจอกับข้อจำกัดในการทำงานเชิง เครือข่าย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 คือ มักจะเห็นความบิดเบี้ยวในเจตนารมณ์การทำงานของเครือข่าย ปกติการทำงาน ในเครือข่ายมีลักษณะระนาบเดียว แต่บางพื้นที่มีหัวหน้าเครือข่ายที่คอยทำหน้าที่กระตุ้นคนทำงานในพื้นที่ ซึ่งกระบวนการในรูปแบบนี้ได้ทำให้เจตนารมณ์ของการทำงานในเชิงเครือข่ายเปลี่ยนไป

ส่วนที่ 2 เครือข่ายต่างๆ มักเป็นเครือข่ายซ้ำๆ กัน ที่เห็นชัดเจนคือ รูปแบบอาสาสมัครต่างๆ ในพื้นที่ มักจะเป็นบุคคลที่เป็นคนๆ เดียวกัน แต่สวมหมวกหลายใบ ไม่ว่าจะเป็น อสม. อพส. อพม. ซึ่งเวลาไปชี้แจง จำนวนอาสาสมัครกับหน่วยงานเบื้องบน จำนวนอาสาสมัครก็จะไม่ตรงกับความเป็นจริง

รูปแบบการทำงานเชิงบูรณาการในพื้นที่ ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่

ที่ผ่านมามักจะมีคำถามอยู่เสมอว่า “เราสามารถที่จะกำหนดรูปแบบวิธีการทำงานในเชิงบูรณาการให้ กับพื้นที่ได้หรือไม่” แทบทุกเวที ยืนยันว่า “ไม่ได้” เพราะรูปแบบการทำงานในเชิงบูรณาการของแต่ละพื้นที่ ทุกอย่างอยู่ภายใต้รูปแบบความเหมาะสมของกระบวนการทำงานในแต่ละพื้นที่ เพราะเขาจะมีรูปแบบที่เหมาะสม ภายใต้บริบทพื้นที่นั้นๆ ถ้าไปกำหนดรูปแบบการทำงาน มันจะไม่ตอบโจทย์การทำงานในเชิงเครือข่าย ยิ่งเป็นรูปแบบของการบูรณาการแล้ว ยิ่งไม่เป็นตรงกับเจตนาของการบูรณาการการทำงานเลย

ด้วยเหตุนี้ จึงอยากให้ทุกท่านร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันกำหนดวิธีการ เพราะเชื่อว่า คนที่รู้สภาพปัญหา รู้ความต้องการของตัวเอง ของชุมชน ของสังคม ก็คือ คนในพื้นที่

คนจากข้างนอก จากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ไม่สามารถกำหนดวิธีการได้ คนที่จะกำหนด information ของงานตรงนั้นได้ คือคนในพื้นที่ ดังนั้นต้องปล่อยให้คนในพื้นที่กำหนดรูปแบบและวิธีการ ของเขาเอง โดยอาจใช้การทำ “ประชาคม” เป็นเครื่องมือในการรับรู้สถานการณ์ และการวางแผนการดำเนินงาน ในพื้นที่ของพวกเขาเอง

การเก็บข้อมูลผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์ คือวิธีการที่ทันสมัย/ตอบโจทย์ การขับเคลื่อนงานในพื้นที่

ประเด็นการชี้สถานการณ์ของผู้สูงอายุในอนาคต ที่ผ่านมามีการใช้วิธีการถามข้อมูลจากตัวแทน พื้นที่ ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นวิธีการที่ไม่ทันสมัยแล้ว

วิธีที่คิดว่าเป็นวิธีที่ทันสมัยและมีความสำคัญ คือ การเก็บข้อมูลผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์ หรืออาจเป็นรูปแบบผสมผสาน เพราะวิธีการเหล่านี้จะตอบโจทย์เรื่องการขับเคลื่อนงาน ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ดีกว่า

เวทีเสวนา บทเรียน "รูปแบบและกลไกการจัดการ เครือข่ายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ระดับจังหวัด"

บทบาทเครือข่ายผู้สูงอายุและศูนย์ผู้สูงอายุในชุมชนแบบบูรณาการ

โดย คุณเสาวนีย์ ประทีปทอง สาขาสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประจำจังหวัดสงขลา

ระบบข้อมูลบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

โดย คุณธนากร ฉัตรภูมิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง

การพัฒนาระบบ GIS

โดย คุณนงลักษณ์ ใจปลา สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

เครือข่ายองค์กรชุมชนและภาคีบูรณาการในพื้นที่

โดย คุณทิพย์กวิณ ไซยถาวร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำพูน

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย คุณอรวรรณ ขว้างจิต ประธานเครือข่ายจัดสวัสดิการชุมชน จังหวัดลำพูน

ดำเนินรายการ

โดย อ.พยอม ถิ่นอ้วน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง

อภิปราย แลกเปลี่ยน สรุปประเด็นและเปิดมุมมองใหม่จากบทเรียนในพื้นที่อื่นๆ

โดย อ.สุทธิ จันทรวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (เชียงใหม่)
พญ.สุภัทรา ศรีวิณิชชากร เลขาธิการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (มสพช.)

บทบาทเครือข่ายผู้สูงอายุและ ศูนย์ผู้สูงอายุในชุมชนแบบบูรณาการ

โดย คุณเสาวนีย์ ประทีปทอง
สาขาสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประจำจังหวัดสงขลา

➔ นโยบายและเป้าหมายสาขาสมาคมผู้สูงอายุ จังหวัดสงขลา

สาขาสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประจำจังหวัดสงขลา
มีการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ของชาติ เนื่องจากที่ผ่านมา
จังหวัดสงขลาได้เป็นจังหวัดนำร่องเรื่องการแปลงยุทธศาสตร์
ชาติด้านผู้สูงอายุมาสู่ระดับจังหวัด ดังนั้นจึงได้มีการบูรณาการ
งานร่วมกับทุกภาคส่วนในระดับจังหวัดมานานหลายปี

สาขาสมาคมผู้สูงอายุ จังหวัดสงขลา ตั้งเป้าหมายไว้ว่า
“ผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา ต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้
มีทักษะในการดูแลตัวเอง เพื่อลดภาวะการเกิดโรค ที่สำคัญคือ
ต้องทำให้ผู้สูงอายุมีพลังในการขับเคลื่อนสังคม ช่วยเหลือสังคม
และทุกชมรมต้องออกไปดูแลผู้สูงอายุทุกวัย”

และเพื่อให้ไปถึงจุดหมาย จึงต้องประสานหน่วยงานและบูรณาการงานกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ผ่านการทำโครงการกว่า 20-30 โครงการ ทั้งเรื่องการทำฐานข้อมูล เรื่องการจัดตั้งศูนย์ ศพอส. โดยมีการขับเคลื่อนให้มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้งในศูนย์ ศพอส. และที่ไม่ใช่ศูนย์ ศพอส. เพื่อให้มีแนวทาง และมีการทำงานอย่างเป็นระบบ

ที่ผ่านมาได้ดำเนินการในเรื่องของการสร้างเสริมสุขภาวะแบบองค์รวมมาหลายปี โดยได้รับงบประมาณจาก อบจ. และ สสส. เพื่อทำการสร้างเสริมสุขภาวะทั้งด้านกาย จิต สังคม เศรษฐกิจ และปัญญา นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนนโยบายระดับจังหวัดและระดับประเทศ 2 เรื่องคือ เรื่องการส่งเสริมการสร้างอาชีพ และการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ

การขับเคลื่อนงานด้านต่างๆ ในช่วงที่ผ่านมา

1. เรื่องการประสานงานเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ/คนพิการที่ถูกทอดทิ้งและยากไร้

การเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ/คนพิการที่ถูกทอดทิ้งและยากไร้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและแจกถุงยังชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำมานาน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

- ภาคีภาครัฐ เช่น พมจ. อบจ. สถาบันการศึกษา และแรงงานจังหวัด โดยภาคีเหล่านี้จะมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน หรือเข้าไปเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนงาน

- ภาคีภาคเอกชน เช่น มูลนิธิสงขลา สโมสรไลอ้อน ภาคีเหล่านี้จะมาช่วยเสริมงาน สนับสนุนงบประมาณ และสนับสนุนบุคลากร โดยในแต่ละปีก็จะได้รับงบประมาณสนับสนุน จำนวนหลักหมื่น-แสนบาท และบางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนถุงยังชีพสำหรับแจกผู้สูงอายุด้วย

สำคัญคือต้องสร้างกลไก สร้างภาคี เพื่อทำงานแบบบูรณาการ ส่วนเรื่องการขยายเครือข่ายเป็นบทบาทหน้าที่ที่ต้องทำ ที่ผ่านมาได้มีการขยายเครือข่ายองค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี จาก 60 เครือข่าย เป็น 300 กว่าเครือข่าย

2. เรื่องฐานข้อมูลผู้สูงอายุ

ปัญหาที่พบคือ ฐานข้อมูลส่วนใหญ่มีความคลาดเคลื่อน ไม่อัปเดต เช่น ผู้สูงอายุบางท่านเสียชีวิตไปแล้ว แต่ยังปรากฏชื่ออยู่ในฐานข้อมูล เป็นต้น

3. เรื่องการพัฒนาองค์กร

การบริหารจัดการองค์กรให้เข้มแข็ง จะมีการหาข้อมูลว่า ชมรมไหนมีการบริหารจัดการองค์กรที่ไม่เข้มแข็ง จากนั้นมีการจัดอบรมชมรมนั้นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาวะทางกาย จิต สังคม และสติปัญญา และจะมีการฝึกศึกษาโรงเรียนหรือชมรมผู้สูงอายุที่ทำงานได้น่าสนใจ เพื่อให้ได้ศึกษาทำความเข้าใจ ก่อนที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชมรมนั้น เพื่อนำไปสู่จุดหมายคือความเข้มแข็งของชมรมในอนาคต

4. เรื่องการออกกำลังกาย

มีการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะว่า ทุกปีที่มีการแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ จะต้องมีการโชว์ออกกำลังกายเพื่อเปิดสนาม ดังนั้นผู้สูงอายุก็ต้องฝึกออกกำลังกายทุกปีเพื่อการเปิดสนามการแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ และส่งเสริมความภาคภูมิใจของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

5. เรื่องการสร้างอาชีพ สร้างรายได้

พื้นที่ไหนที่มีปัญหาเรื่องอาชีพ หรือมีปัญหาเรื่องผลผลิตในชุมชนมีเยอะ แต่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จะจัดการอบรมเรื่องการสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและชีวอนามัย พร้อมทั้งผลักดันให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น ในพื้นที่ที่มีวัตถุดิบเป็นต้นกระจูด ก็จะสามารถทำให้เกิดการสร้างรายได้ด้วยการทำผลิตภัณฑ์จากกระจูด หรือกรณีที่มีกล้วยล้มตลาค ก็คิดเรื่องการแปรรูปกล้วย โดย พมจ. มาช่วย อบต. มาสนับสนุนเรื่องงบประมาณ สาขาสมาคมฯ ก็จะคอยทำหน้าที่ประสานงานให้เกิดการแก้ปัญหาในพื้นที่

6. เรื่องการขับเคลื่อนโครงการตำบลต้นแบบด้านเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่ผ่านมามีการขับเคลื่อนเรื่องตำบลต้นแบบด้านเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการทำเรื่องนี้ จะต้องกำหนดข้อมูลก่อนว่า พื้นที่มีความพร้อมหรือไม่ มีต้นทุนอะไรบ้าง จากนั้นจัดให้มีการประชุมกับภาคีทุกภาคส่วนในทุกหมู่บ้านของตำบลนั้น เพื่อถามว่า มีใครสนใจ อยากทำแบบนี้ และอยากจะให้ช่วยอะไร ซึ่งการทำโครงการนี้ เป็นงบที่ได้จากการทอดผ้าป่าปีละประมาณ 200,000 – 300,000 บาท ซึ่งก็ได้เลือกที่จะนำงบประมาณนี้มาใช้ในการขับเคลื่อนงาน โดยปัจจุบันกำลังมีการต่อยอดเป็นศูนย์การเรียนรู้ในระดับตำบลด้วย

7. เรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุ

มีการให้แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุกับภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นนายกเทศมนตรี นายก อบต. ผู้นำชุมชน จากนั้นก็จะดูต้นทุนเดิมที่มีว่าพร้อมที่จะทำหรือไม่ หากมีความพร้อมก็จะจัดทำหลักสูตรให้ โดยร่างหลักสูตรเบื้องต้นขึ้นมาก่อน จากนั้นจึงจะมีการเรียกประชุมเพื่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมวางแผน

8. เรื่องการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา

ที่ผ่านมาสาขาสมาคมผู้สูงอายุฯ ได้ทำงานมา 10 กว่าปีมีการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมจากตลาดนัดภูมิปัญญา ตลาดนัดผู้สูงอายุ จำหน่ายผลผลิต นำภูมิปัญญามาถ่ายทอดสู่เยาวชน และให้เยาวชนที่รับการถ่ายทอดมาสาธิตให้ผู้อื่นได้รับทราบ

9. การขยายและการพัฒนาเครือข่าย

การพัฒนาเครือข่าย ผ่านกระบวนการจัดตั้ง ศพอส. โดยขั้นตอนแรกจะสำรวจข้อมูลก่อนว่า ชุมชน/ชมรมไหนต้องการจัดตั้ง ศพอส. จากนั้นประสานเชิญ อบต. วัฒนธรรม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วัด ภาควิชาชมรมต่างๆ และ รพ.สต. เพื่อสอบถามว่าอยากจะทำตั้ง ศพอส.หรือไม่ และอยากจะทำเป็นโมเดลหรือไม่ อบต. จะสนับสนุนงบประมาณหรือไม่ ถ้าเขาตกลง ก็เริ่มทำการอบรมฝ่ายบริหารและฝ่ายผู้ดูแล โดยมีคณาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เข้ามาร่วมทำหลักสูตร ในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรของวิชาการ และนำมาเชื่อมโยงเนื้อหาจากพื้นที่

หลังจากนั้นจะมีการพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุ โดยการจัดอบรมในด้านต่างๆ ทั้งเรื่องกลไก การสร้างทีมเพื่อขับเคลื่อนงานแบบบูรณาการ เรื่องการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษา กศน. วิทยาลัยชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เรื่องอาชีพ

การสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ในศูนย์ ศพอส. โดยใช้งบประมาณจากสถาบัน ฝีมือแรงงาน โดยสอบถามจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุก่อนว่าเขาต้องการทำอะไร ชมรมต้องการทำอะไร จากนั้นก็นำงบประมาณตรงนี้ไปจัดการอบรมให้เกิดกิจกรรมนั้น เพื่อให้สมาชิกชมรมได้มีความรู้สำหรับนำไปประกอบอาชีพต่างๆ เช่น การทำขนมไทยเพื่อจำหน่าย การปักผ้าบาเต๊ะด้วยลูกปัด การทำอาหารคาว การทำดอกไม้จันทน์ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังต้องคอยติดตามผล ทำการประเมินเพื่อเข้าไปเสริมและเติมเต็มในส่วนที่ขาด โดยมี รพ.สต. และ อบต. คอยช่วยสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินการร่วมด้วย

ระบบข้อมูลบูรณาการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

โดย คุณธนากร ฉัตรภูติ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการประเมินสถานการณ์และวางแผนยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุ / แผนประจำปี : คุณธนากร ฉัตรภูติ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง

1. ข้อจำกัดเรื่องข้อมูล

ประเด็นการจำกัดข้อมูลได้ทำให้การลงไปให้การช่วยเหลือ ไปแก้ไข ไปพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมาย ทำได้ค่อนข้างยาก เพราะไม่รู้ข้อมูล ไม่รู้ว่าจะไปหาใคร ไปช่วยใคร ช่วยอย่างไร มีใครในกลุ่มที่ยังไม่เคยได้รับการช่วยเหลือหรือ เข้าไม่ถึงบริการเพราะอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือไม่ มีคนที่ได้รับการช่วยเหลือบ้าง หรือไม่ ประเด็นทั้งหมดนี้คือปัญหาด้านข้อมูลผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น ในส่วนงานของ พมจ. และเครือข่ายรับผิดชอบ

2. การใช้งบประมาณในการพัฒนางานด้านข้อมูล

ในเชิงของการบริหารภายในหน่วยงานที่เป็นคณะทำงาน/อนุกรรมการ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ มีประเด็นที่ต้องคุยกันคือ งบประมาณในแต่ละปีทีนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ต้องคิดว่ามันคุ้มค่าหรือไม่ สามารถใช้งบประมาณได้อย่างเต็มประสิทธิภาพหรือไม่ สามารถแก้ไขปัญหาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงบประมาณนั้นๆ หรือไม่

จากนั้นก็จะต้องมีการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนเสียก่อน อันนี้คือที่มาของการพัฒนาระบบสารสนเทศ หรือ data base ที่ผ่านการประเมินผลและวิเคราะห์แล้ว จากนั้นจึงค่อยจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

การวางระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ

คณะทำงานฐานข้อมูลผู้สูงอายุ

การทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีทีมงานด้านข้อมูล 2 ส่วน คือ

1. ผู้ที่พัฒนาเรื่องการทำโปรแกรมพัฒนาระบบสารสนเทศ
2. ผู้ที่ดูแลระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะดูเรื่องฐานข้อมูลว่าใครทำอะไรเพื่ออะไร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การรวบรวมข้อมูลและจัดการระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ

การรวบรวมข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น จะช่วยให้สามารถบริหารจัดการข้อมูลและนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารก็จะสามารถนำข้อมูลที่ผ่านมาผ่านการประเมินผลและวิเคราะห์แล้ว มาใช้ประกอบการตัดสินใจในการเสนอนโยบายได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการก็สามารถนำข้อมูลไปประกอบการจัดทำแผนการ/โครงการ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย การเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการในแต่ละโครงการได้

โดยจะสามารถจำแนกข้อมูลออกมาได้ 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย
2. ข้อมูลสถานการณ์ภายในพื้นที่
3. ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมในภาพรวม

ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเสนอในรูปแบบระบบ GIS หรือ Geographic Information System

จังหวัดลำปางโชคดีที่มีต้นทุนเรื่องคนทำงาน และเริ่มทำเรื่องระบบ GIS มาก่อน พร้อมทั้งมีการวางแผนคิดเรื่องการทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศของผู้สูงอายุมานานแล้ว และจากฐานข้อมูลเบื้องต้นทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุต้องการอะไร

“นอกจากนี้การทำระบบฐานข้อมูลยังทำให้ได้รับข้อมูลของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ติดบ้านติดเตียง ว่าอยู่ตรงจุดไหน หรือที่ไหนมีสถานการณ์-ปัญหาอะไร เพราะว่าแต่ละพื้นที่จะมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ปัญหาจะไม่เหมือนกัน ซึ่งระบบฐานข้อมูลนี้จะบอกข้อมูลทั้งหมด โดยข้อมูลที่ได้รับจะมาจาก รพ.สต. พมจ. กศน. และ สำนักงานแรงงานจังหวัด”

ที่ผ่านมาภาคีเครือข่ายได้มีการคุยกันว่า หากจะทำงานเรื่องผู้สูงอายุต้องรู้ข้อมูลอะไรบ้าง ต้องจัดเก็บข้อมูลส่วนใดเพิ่มจากเดิม จะเก็บข้อมูลอย่างไร จะขอรับงบประมาณการดำเนินการอย่างไร

เมื่อให้การดูแลช่วยเหลือแล้วจะบันทึกอย่างไรไม่ให้เกิดการบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อนและประมวลผลได้

ในส่วนของการจัดการ data base หรือ ข้อมูลดิบ เมื่อได้ข้อมูลดิบมาแล้ว ก็จะต้องนำข้อมูลดิบมาผ่านกระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ในเชิงสถิติ เพื่อให้เห็นแนวโน้ม ซึ่งถ้าเป็นเรื่องของปัญหา ก็ต้องเห็นแนวโน้มของปัญหา เพื่อที่จะเข้าไปจัดการกับปัญหานั้น จากนั้นวิเคราะห์ต่อว่า ลงไปทำงานจัดการปัญหาแล้วปัญหาเพิ่มหรือลดลงอย่างไร

“โดยการนำเสนอข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ จะมีการนำเสนอในรูปแบบที่สามารถสื่อสารได้ง่าย คือ นำเสนอในรูปแบบระบบ GIS (แบบแผนที่ดาวเทียม) ซึ่งลำปางมีต้นทุนเรื่องการใช้เทคโนโลยีนี้อยู่ โดยข้อมูลหลักๆ จะเป็นข้อมูลด้านบวก เช่น เรื่อง เรื่ององค์กรเครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน งบประมาณที่

สนับสนุน ข้อมูลด้านลบ เช่น สภาพปัญหาต่างๆ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังมีการนำข้อมูลงานวิจัยและองค์ความรู้ต่างๆ ไปใส่ลงในระบบด้วย เพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้นและศึกษาข้อมูล”

ที่ผ่านมา ด้านข้อมูลสภาวะสุขภาพก็มีการจัดข้อมูลเป็นระบบอย่างดี

ฝ่ายสาธารณสุขในจังหวัดลำปางจะมีการทำข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแพทย์ แพทย์เฉพาะทาง นักวิชาการที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ทำงานด้านสังคม นักสังคมสงเคราะห์ อสม. Care giver และ อพส. อยู่แล้ว เพื่อดูว่าสัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีเพียงพอต่อการให้บริการผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เพราะตอนนี้จังหวัดลำปางเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว

ข้อมูลอะไรบ้าง?		
ด้านบวก	ด้านลบ	ด้านอื่นๆ
<ul style="list-style-type: none"> - ทูทางสังคม - อาสาสมัครฯ - องค์กร/เครือข่าย - ประชาชนชาวบ้าน ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มเป้าหมาย - สภาพปัญหา ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - KM - การวิจัย ฯลฯ

ข้อมูลด้านสุขภาพ		
กำลังคน	ภาวะสุขภาพ	ประชาชน
<ol style="list-style-type: none"> บุคลากร <ul style="list-style-type: none"> - gerontologist - gerontology nurse - นักพัฒนาชุมชน - สังคมสงเคราะห์ - ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (อสม, อพส, อสร. ฯลฯ) 	<ol style="list-style-type: none"> โรคเรื้อรัง กลุ่มผู้สูงอายุ CGA <ul style="list-style-type: none"> - ADL, IADL - MMEE - Get up and Go - UI - 9Q ศูนย์ COC 	<ol style="list-style-type: none"> สถิติประเทศ (ทะเบียนราษฎร) สถิติข้อมูลทั่วไป ผู้สูงอายุ (จังหวัด) <ul style="list-style-type: none"> - เพศ อายุ รายได้ - แหล่งอาศัย - ผู้ดูแล อาชีพ - อื่นๆ (สิทธิ)

ข้อมูลด้านสังคม		
แหล่งให้บริการ	ด้านเศรษฐกิจ	สถิติทางสังคม
<ol style="list-style-type: none"> สถานบริการ (รัฐ/เอกชน) ชมรม, ศูนย์ฯ, รรผู้สูงอายุ ศูนย์บริการเฉพาะ <ul style="list-style-type: none"> - คลินิกสูงอายุ, day care - long term care center - วัด/ศูนย์เอนกประสงค์ ศูนย์ความช่วยเหลือ <ul style="list-style-type: none"> - ที่ปรึกษากฎหมาย - ด้านสังคมที่อยู่อาศัย - ภัยธรรมชาติ - รถนำส่ง - วัสดุอุปกรณ์ผู้สูงอายุ 	<ol style="list-style-type: none"> เบี้ยยังชีพ เบี้ยผู้พิการ การส่งเสริมอาชีพ รายได้และการศึกษา <ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตร/พื้นที่ส่งเสริม แรงงาน, การจ้างงาน แหล่งกองทุนช่วยเหลือสูงอายุ <ul style="list-style-type: none"> - กองทุนกู้ยืมประกอบอาชีพ - กองทุนคนพิการ - เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากลำบาก - กองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคมจังหวัด - กองทุนอื่นๆ 	<ol style="list-style-type: none"> กลุ่มผู้สูงอายุ (ตามการช่วยเหลือ) <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุด้วยโอกาส - พิการ คลังปัญญา <ul style="list-style-type: none"> - หมอพื้นบ้าน - ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น - ดนตรี - สมุนไพร - แม่แบบ ความต้องการของผู้สูงอายุ

ข้อมูลอื่นๆ		
การวิจัย	KM	Best Practice
<ol style="list-style-type: none"> ระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดัชนีชี้วัดความสุขผู้สูงอายุ 24 ชุดบริการ 	<ol style="list-style-type: none"> การจัดการตนเองผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง โดยใช้ SMART Art Program Universal design 	<ol style="list-style-type: none"> การบริหารชุมชนผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา จังหวัดลำปาง โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง : กรณีศึกษา อำเภอเกาะคา

ส่วนการแสดงผลข้อมูลเรื่องระดับข้อมูล (เชิงเทคนิค) ที่อยู่ในระบบก็จะมีประโยชน์เรื่องการชี้แนะโน้ม การเชื่อมโยงข้อมูล และเห็นพื้นที่ที่มีปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การทำงาน การวางแผนทิศทางการทำงาน และการวัดผล/ประเมินผล

การจัดเก็บข้อมูลเข้าระบบ คาดหวังว่าจะได้รู้กลุ่มเป้าหมาย รู้จุดแข็ง จุดอ่อน รู้สถานการณ์ สามารถจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหาได้ ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ในทุกกระดับ และเป็นตัวชี้วัดการดำเนินงาน เมื่อมีระบบ GIS แล้ว การประสานงานต่างๆ ก็ง่ายขึ้น เพราะภาคีเครือข่ายจะสามารถมองเห็นภาพทั้งหมดจากระบบข้อมูลนี้ เรามีตำบลต้นแบบการจัดเก็บระบบข้อมูลอยู่ที่ตำบลเกาะคา นี่คือนี่ที่เราทำตั้งแต่ปี 2560 ระบบข้อมูลนี้จะทำให้เราสามารถเห็นแผนที่ทางสังคม เมื่อเห็นแผนที่ทางสังคมแล้ว การพัฒนาต่างๆ ก็จะทำให้ได้ง่ายขึ้นเพราะเราเห็นภาพรวมข้อมูลทั้งหมด

การพัฒนา ระบบ GIS

คุณนงลักษณ์ ใจปลา สำนักงานจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปางเริ่มทำระบบ GIS เมื่อปี 2556 ซึ่งเป็นต้นปีงบประมาณ 2557 โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้โจทย์มาว่า ถ้าจะไปหมู่บ้านนี้ ต้องทราบอะไรบ้าง เห็นความถึในเรื่องอะไรบ้าง จากนั้นทีมงานจึงมาคุยกันเรื่องการพัฒนาระบบฐานข้อมูล จนได้มาเป็นระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่จะได้เห็นแผนที่ในหมู่บ้านนั้นๆ ว่าเป็นยังไงบ้าง เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้นำข้อมูลนี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการพัฒนางาน ซึ่งข้อมูลจากระบบ GIS นี้จะสามารถให้รายละเอียดได้ค่อนข้างชัดเจน เช่น หมู่บ้านนี้มีผู้ด้อยโอกาสกี่คน คนพิการทางสายตาก็คนเดินไม่ได้กี่คน ผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 100 ปีมีกี่คน เป็นต้น

ต่อมาเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจงานพัฒนาระบบ GIS จึงได้มีการผลิตวีดิทัศน์ขึ้นมาโดยใช้ชื่อวีดิทัศน์ว่า “เจมส์บอน 007 ภาคลำปาง”

บทบรรยายวีดิทัศน์ เรื่อง “เจมส์บอน 007 ภาคลำปาง”

จังหวัดลำปางได้เล็งเห็นความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS จึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบขึ้นมาใช้เพื่อการทำงานแบบบูรณาการของจังหวัดลำปาง เพื่อให้การบริหารงานจังหวัดลำปางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS เป็นระบบบริหารจัดการข้อมูลด้วยแผนที่ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานของจังหวัด จึงต้องมีการบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเป็นชุดข้อมูลเดียวกัน

การดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของระบบราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS โดยจัดให้มีกลไกการดำเนินงานที่เชื่อมโยงจากจังหวัดสู่อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำปางได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 แบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ระยะ

ระยะที่ 1 การประชุมชี้แจงการจัดทำแผนที่จังหวัดลำปาง

ระยะที่ 2 การจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และลงฐานข้อมูลตำแหน่งหลังคาเรือน

ระยะที่ 3 สรุปรการดำเนินงาน และพัฒนาข้อมูลใหม่ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ใช้เลือดออก

ระยะที่ 4 เผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์

จังหวัดลำปางมีพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 104 แห่ง แบ่งการดำเนินงาน 3 พื้นที่หลัก คือ อบต.ต้นแบบ อำเภอต้นแบบ และพื้นที่เครือข่ายครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายเป็นการดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ

1. พื้นที่ต้นแบบปี 2556 คัดเลือกพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ โดยคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมในงาน 13 อำเภอ อำเภอละ 1 แห่ง จำนวน 13 แห่ง เพื่อเป็นต้นแบบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอ โดยให้ลงฐานข้อมูลจำนวนหลังคาเรือนให้เสร็จภายในเดือนกันยายน 2556

2. ปี 2557 ได้มีการขยายผลการดำเนินงาน โดยการคัดเลือกอำเภอต้นแบบ เพื่อเป็นต้นแบบในระดับจังหวัด โดยแบ่งเป็น 3 โซน โซนละ 1 อำเภอ ให้ลงฐานข้อมูลจำนวนหลังคาเรือนลักษณะ 2 พื้นที่เครือข่ายเป็นการขยายเครือข่ายการดำเนินงานจัดทำพิกัดครัวเรือนไปยังอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ โดยมีเงื่อนไขและระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเดือนเมษายน 2557

หลังจากที่การจัดทำข้อมูลพิกัดหลังคาเรือนครบทุกหลังคาเรือนทั้งจังหวัดแล้ว จังหวัดลำปางมีนโยบายให้พัฒนาและประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS เพื่อการบริหารราชการแบบบูรณาการ โดยพัฒนาและขยายผลการดำเนินงานที่สำคัญ รวม 4 ฐานข้อมูล

1. ระบบฐานข้อมูลหลังคาเรือน โดยระบุบ้านเลขที่พร้อมพิกัดที่ตั้ง รายชื่อผู้อาศัยในครัวเรือนพร้อมหมายเลขประชาชน 13 หลัก

2. ระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ข้อมูลรายชื่อ อายุ ผู้สูงอายุพร้อมพิกัดที่อยู่ ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มอายุ ใช้สีเป็นสัญลักษณ์

3. ระบบฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส จะทราบฐานข้อมูลผู้พิการการมองเห็น ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ผู้พิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม หรือออทิสติก ผู้พิการทางสติปัญญา และผู้พิการทางการเรียนรู้ ระบบฐานข้อมูลนี้จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

4. ระบบฐานข้อมูลสถานการณ์ไข้เลือดออก แสดงสถานการณ์เกิดผู้ป่วยไข้เลือดออก โดยระบบ GIS สามารถบอกตำแหน่งหลังคาบ้านที่ผู้ป่วยอาศัยอยู่ ในรัศมีวงกลม 100 เมตร เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในบริเวณหลังคาเรือนข้างเคียง เพื่อไม่ให้มีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้น โดยมีกระบวนการเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อมีผู้ป่วยเกิดขึ้นและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และมีการบันทึกข้อมูล ทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลที่รับผิดชอบ ทราบการเกิดโรคในพื้นที่ และมีการควบคุมโรคในพื้นที่เกิดโรค รัศมี 100 เมตร โดยใช้สัญลักษณ์สีแดง หมายถึงยังไม่ได้ดำเนินการควบคุมโรค สีแดงเหลือง หมายถึงระยะเวลาการควบคุมโรค และสีเหลืองหมายถึง ระยะเวลาการควบคุมโรคและป้องกันโรค 15-28 วัน หลังจากนั้นรัศมีวงกลมจะหายไป

ระบบฐานข้อมูลที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจนประสบความสำเร็จ เริ่มต้นจากระบบฐานข้อมูลหลัก คือ ระบบฐานข้อมูลพิกัดหลังคาเรือนจนครบทุกหลังคาเรือน และดำเนินการพัฒนาต่อยอดไปดำเนินการ ในระบบฐานข้อมูลอื่นๆ อีกหลายระบบฐานข้อมูล ตามความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ ได้แก่ ระบบ ฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ระบบฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส ระบบฐานข้อมูลใช้เลือดออก หรือระบบอื่นๆ อีกมากมายที่จะดำเนินการต่อไป ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดลำปาง เช่น ข้าว สับปะรด เป็นต้น และอื่นๆ อาทิเช่น ภัยพิบัติ แผ่นดินไหว ภัยแล้ง ยาเสพติด

การจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือ GIS เพื่อการบริหารราชการแบบบูรณาการจังหวัด ลำปางนี้ เป็นข้อมูลสำคัญที่จะสนับสนุนทุกภาคส่วน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารงาน การขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงาน ทุกกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ จะทำให้การพัฒนาจังหวัดลำปาง นำไปสู่ศูนย์แห่งความสุข ตามนโยบายของผู้ว่า ราชการจังหวัดลำปาง ในที่สุด

จังหวัดลำปางจะมีการดูแลประชาชนทุกช่วงอายุ แต่ปีนี้จะเน้นเรื่องผู้สูงอายุเป็นพิเศษ ซึ่งได้มีการ พัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมแล้ว โดยโปรแกรมเวอร์ชันล่าสุดจะถูกเติมข้อมูลด้านผู้สูงอายุในกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่ม ติดบ้าน ติดเตียง โดยจะใช้อำเภอเกาะคาเป็นพื้นที่นำร่อง เรื่องการนำโปรแกรมนี้ออกไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่างๆ โดยจะมีการปรับข้อมูล มีการนำเข้าข้อมูลที่อัปเดต และสามารถนำไป ใช้ได้จริงในพื้นที่อื่นๆ ประเด็นอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นต่อไป

เครือข่ายองค์กรชุมชน และภาคีบูรณาการในพื้นที่

โดย คุณทิพย์กวิณ ไชยถาวร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำพูน

▶ บทเรียนการทำงานขององค์กรชุมชน : คุณทิพย์กวิณ ไชยถาวร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำพูน

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่เปรียบเสมือนร่มคันเล็กๆ ที่เชื่อมร้อยกันอยู่ภายใต้ร่มคันใหญ่ มีเครือข่ายทั้งหน่วยงาน ภาครัฐ และภาคเอกชน

- ภาครัฐประกอบด้วย อบจ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 58 แห่ง

- ภาคเอกชน มีชมรมผู้สูงอายุ ศพอส. โรงเรียนผู้สูงอายุ คลังปัญญาผู้สูงอายุ รวมถึงมูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2558 จังหวัดลำพูนมีผู้สูงอายุจำนวน 73,022 คน

คิดเป็นร้อยละ 18.01 เราเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว และเรามีผู้สูงอายุติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง ค่อนข้างมาก

ติดสังคม 67,968 ติดเตียง 879 คน ติดบ้าน 4,177 คน พอขยับมาปี 2558 จำนวนผู้สูงอายุก็เพิ่มขึ้นอีก ผู้สูงอายุขยับขึ้นมามาก 76,684 คน ปลายปีเพิ่มมาอีกเป็น 79,600 คน พอถึงปี 2560 เราก็เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 82,402 คน คิดเป็นร้อยละ 20.29 ซึ่งเป็นจำนวนค่อนข้างมาก

ดังนั้นภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการทำงานด้านผู้สูงอายุก็ต้องทำงานเชื่อมร้อยซึ่งกันและกันเพื่อให้งานก้าวหน้า เช่น การดูแลผู้สูงอายุในภาวะติดเตียง หรือ long term care รวมไปถึงการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ก็ต้องมีการมาคิดร่วมกันระหว่างสาธารณสุขกับชมรมผู้สูงอายุว่าสามารถมาดูแลร่วมกันได้หรือไม่ ท้องถิ่นที่เราไปจัดตั้ง ศพอส. รวมทั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ จะสามารถบูรณาการงานไปด้วยกันได้ไหม

นอกจากบุคลากรที่ทำงานแล้ว ผู้บริหารก็เห็นความสำคัญเรื่องการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ท่านนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ทุกท่านต่างก็ขานรับเรื่องการสนับสนุนงบประมาณในการทำงาน และมีบุคลากรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุรองรับในการทำงานบูรณาการร่วมกัน

การเชื่อมร้อยบูรณาการงานร่วมกับภาคีเครือข่าย สำหรับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ระดับตำบล ที่มีชมรมผู้สูงอายุประจำตำบล มี รพ.สต. ที่ช่วยดูแลงานของผู้สูงอายุทั้งผู้สูงอายุติดเตียงในงาน long term care และชมรมผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับตำบล ซึ่งได้มีการจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ สามารถขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหลากหลายแหล่งกองทุน ทั้งกองทุนผู้สูงอายุ กองทุนการจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัด

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับตำบล และมีวัดที่ส่งเสริมเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและคนในชุมชนด้วย

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

คุณอรวรรณ ขว้างจิต ประธานเครือข่ายจัดสวัสดิการชุมชน จังหวัดลำพูน

ข้อมูลภาพรวม

ตำบลอุโมงค์ เป็นตำบลที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดในจังหวัดลำพูน คือมีจำนวนทั้งสิ้น 3,236 คน คิดเป็น 25.8 เปอร์เซ็นต์ เป็นตำบลที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมา 2 ปีแล้ว ปัจจุบันผู้สูงอายุติดสังคมมีอยู่จำนวน 3,058 คน ติดบ้าน 108 คน ติดเตียง 40 คน และมีผู้พิการมากถึง 469 คน ทั้งผู้พิการด้านการฟัง การมองเห็น และการเคลื่อนไหว

เทศบาลตำบลอุโมงค์มีวิสัยทัศน์ว่า “อุโมงค์เป็นเมืองของคนสุขภาพดี ทุกภาคมีส่วนร่วม ศูนย์รวมภูมิปัญญา” หมายถึง ถ้าสุขภาพของคนอุโมงค์ดี การงานอะไรก็จะดีหมด แต่ถ้าสุขภาพคนไม่ดี ต่อให้ทำอย่างไร เอาเงินกองไว้ ก็ไม่สามารถหยิบเงินมาทำงานได้

ที่นี่มีภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ มากกว่า 20 ภาคีเครือข่าย เช่น พมช. พมจ. สสส. สปสช. สสว. สสจ. สสอ. รพ.สต. กศน. บ้านธรรมปกรณัม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี อปท. และสถาบันวิจัยหรือวิทยุไชย เป็นต้น

ตัวอย่างผลงานด้านผู้สูงอายุที่ทำมาต่อเนื่อง 12 ปีคือ การทำโครงการบ้านเอื้ออาทร เพื่อช่วยเหลือและดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ลำบากยากไร้ให้ดีขึ้น

งานด้านผู้สูงอายุในตำบลอุโมงค์

1. การทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (UM Digi Health หรือ อุโมงค์แอป)

เป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้ามามีบทบาทข้อมูลบุคคล คร่าวเรือน ชุมชน และสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม เช่น ตัวบุคคลมีสุขภาพและความเป็นอยู่อย่างไร มีโรคประจำตัวหรือไม่ แต่ละครัวเรือนเป็นอย่างไร สังคมสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร ซึ่งเราจะสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ตำบลอุโมงค์ กลายเป็นเมืองที่น่าอยู่มากยิ่งขึ้นได้

2. กองทุนสวัสดิการชุมชน หรือ “ออมหมู”

“กองทุนสวัสดิการชุมชน” หรือที่เรียกว่า “ออมหมู” คืองานด้านผู้สูงอายุงานแรกๆ ที่ชุมชนทำ โดยชื่อนี้มีที่มาจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 มีพระชนม์มายุ 80 พรรษา ซึ่งตรงกับ

ปีก่อน เราเลยเรียกสัญลักษณ์ตรงนี้ว่า ออมหมู ที่ทำตรงนี้สำเร็จ เป็นเพราะว่าทุกคนต้องการที่จะทำความดีถวายพระองค์ท่าน วันนี้เรามีสมาชิกเกือบ 8,000 คน เป็นประชาชน 60 กว่าเปอร์เซ็นต์ นอกนั้นเป็นคหบดี

ในวันนี้ได้มีความพยายามรณรงค์ให้กองทุนนี้เป็นกองทุนที่มีเงินช่วยเหลือคนด้อยโอกาส โดยได้งบประมาณสนับสนุนจาก องค์การพัฒนาชุมชน (พอช.) 7 ล้านบาทบาท จากเทศบาลตำบลอุโมงค์ อีก 10 ล้านบาท และจากสมาชิกกองทุนออมหมูเองกว่า 24 ล้านบาทบาท ทำให้กองทุนมีเงินกว่า 40 ล้านบาท ในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โดยได้ใช้เงินไปแล้วประมาณ 27 ล้านบาท

“เราบอกสมาชิกเสมอ กองทุนนี้ไม่ใช่ของนายก กองทุนนี้ไม่ใช่ของกรรมการ แต่เป็นของสมาชิกทุกคน ดังนั้นเราต้องดูแลร่วมกัน และกรรมการทุกคนจะบอกเสมอว่าจะทำทุกวิถีทางที่เพื่อให้กองทุนไม่ล้ม”

ที่ผ่านมากองทุนในพื้นที่ได้มีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส เป็นธรรมาภิบาล เป็นกองทุนแรกที่ได้รับรางวัล การบริหารจัดการเป็นธรรมาภิบาล จากสถาบันของ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ เมื่อปี พ.ศ.2559 จึงเกิดความภาคภูมิใจ ตอนนี้ได้ต่อยอดไปถึง 57 ตำบลในจังหวัดลำพูน ครอบคลุมทั้งจังหวัด

3. ธนาคารความดี

หลังจากที่มีกองทุนแล้ว ได้มาทำเรื่อง “ธนาคารความดี” เพราะเมื่อไหร่ที่ตำบลอุโมงค์มีคนดี สังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุข **ธนาคารความดี คือการทำความดีแล้วเอามาฝากไว้** เช่น วันหนึ่งมีน้องลูกเสือมาบอกว่า เขาอยากได้ชุดลูกเสือใหม่ ตัวนั้นมันคับแล้ว ขาดแล้ว กรรมการสามารถไปเบิกแถมในธนาคารความดีมา 2 หมิ่นคะแนน เอามาซื้อชุดลูกเสือให้เด็กคนนั้นได้ โดยที่เทศบาลเป็นคนซื้อให้ หรือ วันหนึ่งไปเจอผู้สูงอายุอยู่คนเดียวอยากได้วิทยุ ก็ไปถอนความดีมา ไปซื้อวิทยุให้ยาย ยายมีความสุข เมื่อซื้อวิทยุให้ยาย ก็เอาความดีตรงนี้ไปฝากอีก ฝากเพิ่ม ๆ เข้าไป หรือ สมมติว่าคุณบอกว่าจะไม่แต่งงานสุรา แต่สุดท้ายคุณผิดคำพูดเพราะขัดใจเพื่อนไม่ได้ คุณก็ต้องไปถอนความดีที่ทำดีไว้ เราต้องการให้คนที่มั่งมีจะ ถ้าซื้อไหนคุณทำไม่ได้ ก็ไม่ต้องไปสมัครช้อนั้น

4. อาสาปันสุข (อปส.)

“อาสาปันสุข อปส.” คือ ความสุขที่เราได้แบ่งปันสิ่งที่เรามีให้กับคนอื่น ไม่ว่าจะกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ซึ่งการแบ่งปันความสุขให้กับคนอื่นผู้ให้จะมีความสุขมาก หนวาก็เอาเสื้อให้เขา ทิวก็ให้ข้าวกิน ผู้ให้จะมีความสุข ตำบลอุโมงค์จะมีความสุขเมื่อเกิดการแบ่งปัน ทำให้เกิดอาสาปันสุขขึ้น วันนี้มีอาสาปันสุข 200 กว่าชีวิต ที่จะไปดูแลคนป่วย คนพิการ คนยากไร้ เปิดตัวปี 2558 โดยที่ไม่มีเงินจากภาครัฐมาสนับสนุน แต่มีคนมาบริจาคเงินแล้วรวม 280,000 บาท

5. โรงเรียนผู้สูงอายุ

“โรงเรียนผู้สูงอายุ” ที่มีหลักสูตร 3 ข้อ คือ “ต้องรู้ ควรรู้ และ อวยากรู้”

- ต้องรู้ คือ การรู้วิธีการดูแลสุขภาพของตัวเอง รู้สิทธิประโยชน์
- ควรรู้ คือ การรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ
- อวยากรู้ คือ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

อภิปราย แลกเปลี่ยน สรุปประเด็นและเปิดมุมมองใหม่ จากบทเรียนในพื้นที่

โดย อ.สุทธิ จันทรวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (เชียงใหม่)
พญ.สุภัทรา ศรีวิณิชชากร เลขาธิการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน (มสพช.)

➔ สรุปประเด็นและเปิดมุมมอง : อ.สุทธิ จันทรวงษ์
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10
(เชียงใหม่)

- ทำอย่างไรจึงจะขยายผลระบบข้อมูลให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดใหญ่ๆ ให้ข้อมูลมีความชัดเจนในเรื่องสถานการณ์และเรื่องทุนทางสังคม จะทำอย่างไรให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นได้

- การขับเคลื่อนงานของผู้สูงอายุ น่าจะมีการขับเคลื่อนใน 3 ระดับใหญ่ๆ คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หัวใจสำคัญอยู่ที่ระดับพื้นที่ ทำอย่างไรให้มีกลไกขับเคลื่อนงานในระดับตำบลที่เข้มแข็งทำให้สามารถจะตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นๆ ได้

- การขับเคลื่อนงานในระดับจังหวัดที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2546 จะมีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ แต่ที่ผ่านมากการบูรณาการกันจะเป็นแบบเฉพาะแผนหรือเปล่า เพราะแผนต้องนำไปสู่การปฏิบัติ การปฏิบัติก็ต้องมีการติดตามทบทวน ประเมินผล (อะไรที่ได้อยู่แล้วก็ทำติดต่ ออะไรที่เป็นปัญหาอุปสรรค ก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น)

- การทำข้อมูลนำมาสู่การวางแผน จะต้องรู้เขา รู้เรา รู้เขา คือ ทุนของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รู้เรา คือ บทบาทและศักยภาพภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เมื่อมีการศึกษาสถานการณ์และจัดทำแผนเสร็จแล้ว การดำเนินงานแบบบูรณาการก็จะเกิดผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ภาครัฐก็จะนำงบประมาณมาลงยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ จากนั้นแต่ละหน่วยงานก็มาทำงานร่วมกันตามแผน เพราะถ้าหากต่างคนต่างทำ ภาพของการบูรณาการในพื้นที่จะไม่ชัดเจน กลไกการขับเคลื่อนระดับจังหวัดมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การบูรณาการมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

การขับเคลื่อนงานในระดับภาค และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ภาคเหนือเป็นภาคที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุดในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 16.5 ส่วน 17 จังหวัดภาคเหนืออยู่ที่ประมาณร้อยละ 18 และใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ถ้าพุนมีผู้สูงอายुर้อยละ 25 แพร่ร้อยละ 21-22 และ ลำปางร้อยละ 19.8 ซึ่งกำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้กำหนดการพัฒนาภาคเหนือเอาไว้ชัดเจนโดยระบุไว้ในแผนแม่บท แผนชาติฉบับที่ 12 ว่า จะทำอย่างไรให้ 17 จังหวัดในภาคเหนือมีแผนงานโครงการที่รองรับการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนภาคเหนือได้

- แต่ละแห่งมี Base practice ในพื้นที่ต้นแบบของตัวเองอยู่แล้ว แต่ว่าจะทำอย่างไรให้เครือข่ายเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

- ลำปางเก่งเรื่องข้อมูลพื้นฐาน เรื่องระบบในระดับจังหวัด ก็ต้องมาคิดร่วมกันว่าจะแปลงข้อมูลเหล่านี้เข้าไปในพื้นที่ตำบลอู่โมงค์ได้อย่างไร หรือ ตำบลอู่โมงค์มีความโดดเด่นเรื่องจิตอาสา การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการดึงศักยภาพของแต่ละส่วนที่อยู่ในพื้นที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินการ ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะต้องมาคิดกันว่าจะมีแนวทางการขยายองค์ความรู้เหล่านี้ไปสู่พื้นที่อื่นให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

- แกนหลักในการขับเคลื่อนงานเป็นหลวงพ่อดำตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเน้นว่าในตำบลสันกลางและทั้งจังหวัดเชียงรายไม่ได้ขับเคลื่อนแบบ “ประชารัฐ” แต่เป็นแบบ “พุทธประชาวัด” คือ ชาวบ้านทำร่วมกับหลวงพ่อดำ (กัณฑ์) การขับเคลื่อนและมีเป้าหมายชัดเจน คือ ภายในปี 2560 พื้นที่จังหวัดเชียงรายจะต้องมีโรงเรียนผู้สูงอายุครบทุกตำบล 140 กว่าตำบล ตอนนี้อยู่ที่ประมาณ 30 กว่าตำบล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นตัวอย่างรูปแบบการขยายผลและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับพื้นที่

สรุปประเด็นและเปิดมุมมอง : ญ.สุพัตรา ศิริวณิชชากร เลขาธิการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนา ระบบสุขภาพชุมชน (มสพช.)

ปรับมุมมอง : ผู้สูงอายุเป็นผู้มีคุณค่าและไม่ได้เป็นภาระ

ขณะนี้มีการพูดถึงสังคมผู้สูงอายุ ฟังแล้วไม่รู้ว่าดีใจหรือท้อใจ เพราะพบว่ามี 2 มิติ คือ ตกลงสังคมผู้สูงอายุเป็นอย่างไร ผู้สูงอายุแปลว่าอะไร แปลว่าด้อยค่าลง หรือแปลว่าความเสื่อมแก่ทางกาย แต่ใจไม่เสื่อม คุณค่ายังมีอยู่ ยังทำประโยชน์ได้

ในเชิงมิติสังคม อุตสาหกรรม หรือเชิงเศรษฐกิจ มองว่าผู้สูงอายุสร้างผลผลิตต่างๆ ได้น้อยลง ขณะเดียวกันยังต้องมีคนเลี้ยงดูและเข้ามาช่วยเหลือมากขึ้น แปลงง่าย ๆ ผู้คือ สูงอายุเป็นภาระ ต้องมีคนมาดูแล และผลผลิตต่ำ

“ต้องมานั่งคิดว่า การที่ผู้สูงอายุเป็นภาระ เพราะมันเป็นเช่นนั้นๆ จริง หรือเป็นเพราะถูกกำหนดว่าต้องเป็น พอเมื่อไหร่อายุ 60 เราต้องลดบทบาทลง ฉันทสูงวัยแล้ว ทำอะไรมากไม่ได้ จัดการไม่ได้ หรือเปล่า ใช่หรือไม่”

แน่นอนเรามีความเสื่อมทางกาย แน่แน่นอนว่าผู้สูงอายุมีข้อจำกัดทางกาย เราเปลี่ยนไม่ได้ แต่เราสามารถชะลอข้อจำกัดได้ เมื่อชะลอข้อจำกัดได้ ผู้สูงอายุก็จะสามารถทำประโยชน์ได้ นอกจากนี้คุณค่าและประสบการณ์ของผู้สูงอายุเรียกได้ว่าเปี่ยมล้น ชีวิตแต่ละคนที่ผ่านมา 60 ปี ต่างก็มีคุณค่าและประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย

มองเชิงกลยุทธ์ การที่มองว่าอายุ 60 ปีเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้สูงอายุที่หมดประโยชน์หมดผลผลิต แต่จริงๆ แล้วเราสามารถเปลี่ยนมุมมองได้ ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดการ ผู้สูงอายุยังสามารถทำอะไรได้อีกมาก และยังสามารถเป็นผู้ดูแลคนอื่นได้อีกด้วย

แน่นอนว่าผู้สูงอายุมีข้อจำกัดทางกาย เราเปลี่ยนไม่ได้ แต่เราสามารถชะลอข้อจำกัดได้ เมื่อชะลอข้อจำกัดได้ ผู้สูงอายุก็จะสามารถทำประโยชน์ได้แน่นอน

วิธีปรับเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถชะลอข้อจำกัดของตัวเองได้

1. ปรับที่ผู้สูงอายุเอง
2. ปรับที่ปัจจัยภายนอกที่มาเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

พลังของผู้สูงอายุไม่ได้มีแค่ร่างกาย เพราะพลังของผู้สูงอายุเป็นเรื่องจิตวิญญาณ เป็นเรื่องของมิตินึกความคิด ประสบการณ์ เรื่องของคุณค่าทางใจ ทางสังคม สิ่งเหล่านี้สามารถเป็นแรงผลักดันและพลิกได้ทุกเรื่อง

กลไกการบูรณาการเครือข่าย

1. กลไกจากคนใน คือ ผู้สูงอายุ ท้องถิ่น แก่นนำ

2. กลไกจากข้างนอก คือภาคีที่เข้าไปสนับสนุนในสิ่งที่คนในทำไม่ได้ เช่น เราป่วยจำเป็นต้องทำกายภาพบำบัด ต้องมีคนนอกเข้ามาช่วย บางทีขาดเงิน ขาดทรัพยากรบางอย่าง จำเป็นต้องมีคนนอกเข้ามาช่วยเหลือและให้การสนับสนุน

การพัฒนาข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลวิชาการ

ถือว่าเป็นมิติที่สร้างสรรค์มากในด้านการจัดการ แต่ถ้ามองให้ดี จะเห็นว่าเป็นมิติของข้อมูลภายใต้คนนอกที่เข้ามาใช้เป็นมุมมองในเชิงบริหารจัดการ

ท้องถิ่นสามารถใช้ได้ มุมมองหรือข้อมูลเหล่านี้ ส่วนมุมมองจากคนในที่ต้องการใช้ข้อมูล มีข้อมูลอะไรบ้างที่ผู้สูงอายุรู้และใช้ได้เลย นี่คือนามมองจากคนใน แล้วมุมมองของชมรมผู้สูงอายุเอง ผู้สูงอายุรายบุคคลก็ตาม ข้อมูลวิชาการก็เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง นอกจากเรื่องทรัพยากรอื่นๆ เราคิดว่าเรามีข้อมูลและการใช้วิชาการมาสนับสนุนเป็นสิ่งสำคัญ เช่น เวลาชมรมอยากทำอะไร หรือผู้สูงอายุอยากทำ อยากได้อะไร เขาอาจจะไม่ได้อยากได้ทรัพยากร แต่เขาอาจอยากได้ข้อมูล ซึ่งชุดข้อมูลและวิชาการเหล่านี้ สุดท้ายจะนำมาสู่การดูแลตัวเองและจัดการตัวเองของผู้สูงอายุได้ต่อไป

เรื่องการสื่อสาร

ภายใต้เทคโนโลยี 4.0 เรื่องของการติดบ้านเพราะกายเดินไม่ได้นั้น ในยุคนี้สามารถสื่อสารกับสังคมง่าย ๆ ได้โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ทำให้สามารถพูดคุยกันแบบเห็นหน้ากันได้ ผ่านไลน์ ผ่าน App โดยไม่ต้องเดินไปหากัน สามารถรวมหมู่สื่อสารกันได้ คุยกันได้ ไม่เหมือนสมัยก่อน

ถ้าใช้การสื่อสารหรือใช้เทคโนโลยีตรงนี้ อาจจะช่วยให้คนติดบ้านด้วยปัญหาทางกายสามารถสื่อสารกับสังคมได้ สำคัญคือการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดข้อจำกัดต่างๆ และเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ดีขึ้น

แต่ถ้าเป็นคนติดบ้านที่ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับใคร ก็ต้องแก้ที่ใจ เพราะใช้เทคโนโลยีแก้ไม่ได้ ต้องเข้าไปปรับวิถีคิด แก้ที่ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การจัดการ สื่อสังคมต่างๆ ท้องถิ่น ชุมชน หรือผู้สูงอายุ น่าจะเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามาช่วยได้ คือช่วยเรื่องความรู้สึกหรือความสัมพันธ์ การเห็นคุณค่าตัวเอง แทนที่จะช่วยแบบหิบบิ้นให้ แต่สามารถเข้าไปช่วยด้วยการกระตุ้นคนในให้เขามีพลังได้

การที่เข้าไปหิบบิ้นเพื่อทำให้ข้างในแข็งแรงเป็นวิธีการเติมเต็มให้เขาสามารถจัดการตนเองได้ เป็นกระบวนการการเสริมพลังของผู้สูงอายุและครอบครัว แต่เข้าใจว่าแนวคิดนี้น่าจะเป็นแนวคิดที่โดยปกติพูดกันอยู่แล้ว แต่อาจจะไม่ได้วางวิธีทำงานออกมาชัดๆ

ทุกครอบครัวรวมทั้งคำถามที่ว่า ทำอย่างไรให้ระบบการจัดการที่เกี่ยวพันจากภาครัฐที่มีความเข้มแข็งสามารถเชื่อมต่อและใช้ทรัพยากรจากคนข้างนอกที่เข้ามาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การเริ่มต้นการพัฒนาไม่จำเป็นต้องเริ่มเหมือนกันหมด เราสามารถเริ่มจากจุดที่มีทุนและเข้มแข็งก่อนได้ แต่ต้องรู้ว่าเราจะต้องขยับไปยังจุดไหน ภาพใหญ่ที่อยากเห็นคืออะไร ถ้าวิเคราะห์ออกมาได้จะเห็นกลไกเห็นแนวทางต่างๆ ในการทำงานได้

การสานพลังเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ : บูรณาการนโยบาย แผนงาน และทรัพยากร

กรณีศึกษาบ้านพักกลาง และโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

การทำงานในตำบลสมอโคน ในฐานะที่เป็นนักปกครองท้องถิ่น ได้คุยกับกลุ่มผู้ใหญ่บ้านและกำนันซึ่งเป็นนักปกครองท้องถิ่นว่าจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง ล้วนทำให้เกิดความทุกข์ เพราะจะต้องเห็นผู้สูงอายุเหล่านี้เจ็บป่วยและตาย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากไร้ ไม่มีใครดูแล ดังนั้นจึงมีความคิดที่จะทำบ้านพักกลางสำหรับผู้สูงอายุ และเนื่องจากในพื้นที่มีอาคารเรียนของโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร จึงคิดว่าน่าจะมีการปรับปรุงอาคารเรียนนี้ให้กลายเป็นบ้านพักกลางของผู้สูงอายุที่ยากไร้ ไม่มีใครดูแล แต่ไม่มีงบประมาณจึงได้จัดทำผ้าป่าขึ้นมาเพื่อนำเงินที่ได้ไปปรับปรุงอาคารเรียนเป็นบ้านพักกลาง บวกกับมีการไปประสานขอรับการสนับสนุนจาก อบจ. ซึ่งมีศูนย์ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทำให้การปรับปรุงอาคารสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หลังจากปรับปรุงอาคารเสร็จก็ได้เปิดศูนย์พักพิง “บ้านพักกลางโรงแรมประชารัฐอนุเคราะห์” ขึ้นเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ยากไร้ และทาง อบต.ก็ได้จัดจ้าง อสม.เข้าไปดูแลผู้สูงอายุภายในศูนย์ จำนวน 3 คน โดยจะมี อสม.หญิงดูแลช่วงกลางวัน 2 คน และ อสม.ชายดูแลช่วงกลางคืน 1 คน ซึ่ง อสม.เหล่านี้จะผ่านการฝึกอบรมในโครงการ long term care หรือ โครงการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ทำให้มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการเชิญแพทย์เข้ามาดูแลสุขภาพกาย-ใจทุกเดือนด้วย

นี่คือสิ่งที่ท้องถิ่นทำด้วยความห่วงใยที่มีต่อผู้สูงอายุในตำบล ส่วนเรื่องการบริหารจัดการจะเป็นการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างท้องถิ่นและชุมชน เพราะการที่จะหวังพึ่งรัฐบาลเพียงอย่างเดียวเป็นเรื่องที่ยากลำบาก จึงอยากให้พี่น้องในตำบลได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันดูแลศูนย์และผู้สูงอายุ ซึ่งตอนนี้มีกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาท มาช่วยเหลือศูนย์ปีละ 50,000 บาท แล้วก็มีการเยี่ยมจักรอุตสาหกรรมที่ได้รับงบประมาณจากศูนย์ฯ ลำพูน แบ่งผลกำไรส่วนหนึ่งมาช่วยดูแลศูนย์ด้วย

ส่วนเรื่องงบประมาณส่วนอื่นๆ เช่น โครงการ long term care ได้ทำมาปีกว่า แต่ยังไม่ได้เบิกงบประมาณ จึงอาศัยวิธีดึงงบประมาณจากกองทุน สปสช. มาใช้ก่อน โดยให้ทุกหมู่บ้านทำเรื่องผู้สูงอายุเป็นหลัก เพื่อนำเงินกองทุน สปสช. ไปช่วยกันดูแลผู้สูงอายุโดยตรง

สำหรับกรณีตัวอย่างผู้สูงอายุที่ดูแลอยู่ มีเคสที่น่าสนใจอยู่ 1 เคส คือ ผู้สูงอายุ อายุ 78 ปี ที่ป่วยเป็นโรคประสาทตั้งแต่อายุ 17 ปี เติบโตอยู่บนถนนมา 60 ปี เรียนจบชั้น ม.3 พุดคุยพอรู้เรื่อง พ่อแม่เป็นครูแต่เสียชีวิตแล้วทั้งหมด เคสแบบนี้มีคนเดียว แต่ผู้สูงอายุที่ยากไร้ในตำบลมีเป็นจำนวนมาก การที่ไปสร้างบ้านกลางเพราะอยากทำสิ่งดีๆ ให้กับผู้สูงอายุเหล่านี้ เพื่อให้พวกเขาได้มีความสุขในบั้นปลายชีวิต โดยไม่ถูกทอดทิ้งให้ตายข้างทาง อีกทั้งการทำศูนย์ตรงนี้ก็ยังคงเป็นการฝึกเรื่องจิตอาสาให้กับคนในชุมชนด้วย โดยใช้แนวคิดไม่ทอดทิ้งกัน แม้ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะไม่ใช่นักจิตอาสาที่ใกล้ชิดก็ตาม

ตอนนี้มีผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียงอยู่ในศูนย์ 3 คน เพิ่งเสียชีวิตไป 1 คน นอกนั้นเป็นผู้สูงอายุที่เข้าๆ ออกๆ อยู่ในศูนย์นี้ 4-5 คน เช่น มากินข้าวที่ศูนย์แล้วก็กลับไปนอนที่บ้าน แต่เวลาที่ศูนย์มีกิจกรรมกับ กศน. เรื่องการส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุเหล่านี้จะเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย ส่วนผู้สูงอายุที่เป็นโรคประสาทพอได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม จากที่เคยพูดจาไม่รู้เรื่อง ตอนนี้ก็พูดจารู้เรื่องแล้ว สามารถทำกิจวัตรประจำวัน สวดมนต์ไหว้พระตอนเย็นได้ นี่คือผลที่เกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งชาวบ้านก็รู้สึกถึงประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์นี้ เวลาถึงวันเกิดผู้สูงอายุก็จะมาทำบุญที่ศูนย์แห่งนี้

เรื่องการทำให้บ้านพักกลาง แม้ว่าหลายคนจะมองว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และควรจะไปหาหนทางในการช่วยให้ผู้สูงอายุยืนได้ด้วยตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาได้ทำโครงการที่ช่วยให้ผู้สูงอายุยืนด้วยตัวเองมามาก แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถที่จะปล่อยให้เกิดสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุมาเดินรื้อรถกลางถนนโดยที่ไม่มีญาติมาดูแลให้ความช่วยเหลือได้ ดังนั้นจึงต้องเข้าไปช่วยเหลือเขา เพราะในฐานะนักบริหารของตำบลต้องมองทุกมุมเพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างทั่วถึง ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อช่วยเหลือพวกเขา

ส่วนเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุ ปัจจุบันมีการจัดตั้ง “โรงเรียนผู้สูงวัยเปี่ยมสุข” ในศูนย์นี้ด้วย โดยโรงเรียนจะเปิดทุกวันพฤหัสบดี ส่วนกิจกรรมในช่วงเช้าจะเป็นการทำดอกไม้จันทน์ ตอนพักทานข้าวเที่ยงผู้สูงอายุจะนำข้าวและกับข้าวมากินร่วมกัน โดยถือโอกาสนี้เลี้ยงข้าวผู้สูงอายุที่พักอยู่ในศูนย์ด้วย เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้กำลังใจกันอีกทาง ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี ไม่หงอยเหงาน่าเศร้าซึมจนอาการทรุด

วัตถุประสงค์ในการเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ เราคิดว่าเราอยากทำเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญา และอยากให้ผู้สูงอายุรู้วิธีการปฏิบัติตัวและปรับตัวในโลกยุคปัจจุบัน เดี่ยวนี้ผู้สูงอายุหลายคนต้องการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยี การเล่นไลน์ เราก็มีการสอนเทคโนโลยีให้เขาในบางส่วน และสอนเรื่องการจัดสรรมรดกให้กับลูกหลาน การทำนิติกรรมสัญญาเรื่องมรดก โดยการเชิญนักกฎหมายเข้ามาให้ความรู้ในโรงเรียน

การเชิญวิทยากรจากภายนอกเข้ามาให้ความรู้ผู้สูงอายุก็ถือเป็นการบูรณาการงานในระดับพื้นที่อย่างหนึ่ง มีหลายหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในพื้นที่ เช่น กศน. โรงเรียนปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น ในส่วนของการบูรณาการงานร่วมกันนี้ มองว่า หากคนต้นเรื่องเอาจริง การให้ตั้งหน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือก็จะเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เพราะทุกคนอยากมีผลงานของตัวเอง

การดำเนินงานของสาขาสภาผู้สูงอายุฯ จังหวัดสงขลา

ที่สภาสภาผู้สูงอายุฯ จังหวัดสงขลา มีการจัดทำ “ศูนย์บริการผู้สูงอายุ” ระดับจังหวัด ซึ่งมี อบจ. เป็นเจ้าภาพหลัก โดยมีงบประมาณในการสร้างศูนย์ประมาณ 200 กว่าล้าน มีการดูแลผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดเป็นสถานที่พักฟื้นผู้สูงอายุที่เพิ่งออกจากโรงพยาบาลแบบชั่วคราวก่อนกลับบ้าน และเป็นสถานที่รับฝากผู้สูงอายุที่ลูกหลานมีความจำเป็นต้องฝากไว้ เนื่องจากมีธุระต้องไปทำชั่วคราว

ในศูนย์ฯ จะมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ มีแผนกนวดแผนไทย มีศูนย์ที่พักคนป่วย มีห้อง 30 ห้อง มีอุปกรณ์พร้อม มีออกซิเจน มีการทำ Day Care ไปเช้าเย็นกลับ ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง จะมี Care giver ดูแล

นอกจากนี้จังหวัดสงขลายังมีโครงการจัดทำ “Senior Complex ของผู้สูงอายุ” ขนาดกลาง ซึ่งท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้มอบหมายให้สาขาสภาผู้สูงอายุฯ จังหวัดสงขลาเป็นผู้ขับเคลื่อนงาน จึงได้มีการวางแผนประสานงานไปยังภาคีเครือข่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น พมจ. เจ้าหน้าที่จังหวัด วิทยาลัยพยาบาล สาธารณสุข เทศบาล ฯลฯ เข้ามาร่วมกันขับเคลื่อนและให้การสนับสนุน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ มาประจำที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงาน

ในจังหวัดสงขลามีการทำเรื่องขยายชมรมผู้สูงอายุมา 10 ปีแล้ว เวลาขับเคลื่อนงานต้องไปทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุก่อนว่า เป็นสมาชิกชมรมแล้วได้อะไร และหากจะขับเคลื่อนเรื่องนี้เราต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ทำอย่างไรชมรมจึงจะมีความเข้มแข็ง พยายามจะให้เข้าหาข้าราชการที่เกี่ยวข้องแล้วมาเป็นคนขับเคลื่อนเรื่องวิชาการ แล้วก็ยังมีการนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาเป็นภาคีให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ บางแห่งก็ให้การสนับสนุนสื่อทีม บางแห่งก็ให้การสนับสนุนเรื่องการสร้างอาคาร หรือการจัดรถรับส่งผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรม

เริ่มต้นต้องสร้างรากฐานผู้สูงอายุให้เข้มแข็งก่อน คือสร้างผู้สูงอายุในชมรมให้มีความเข้มแข็ง เรามีการอบรมเรื่องเขียนโครงการต่างๆ หลายครั้ง ให้ชมรมได้หัดเขียนของงบประมาณด้วยตัวเอง ปัจจุบันสามารถเขียนโครงการกันเองได้แล้ว นอกจากนี้ยังช่วยเรื่องการสร้างอาชีพตามความต้องการของตลาด ความต้องการของชุมชน

ที่ผ่านมาได้มีการสร้างความเข้มแข็งให้ชมรมผู้สูงอายุมาหลายปี ค่อยๆ ขยับจากระดับหมู่บ้าน มาตำบล มาอำเภอ มาจังหวัด และมีตัวแทนชมรมที่อยู่ในระดับอำเภอมาเป็นคณะกรรมการกลาง และคณะทำงานในพื้นที่ พอมีโครงการคณะทำงานนี้ก็ติดตามเรื่องสร้างทีมงาน หาผลวิจัยดีๆ มาทดลองกับคณะกรรมการของเรา เช่นงานวิจัยเรื่องสมาธิบำบัด ช่วยให้หายจากความดันโลหิตสูง เป็นต้น จนเห็นผล เรื่องได้ฉีดยาก็มีการทดลองกับตัวเอง รวมถึงการรำนโนราห์ การเต้นตาราง 9 ช่อง และลีลาผ้าสไบ นอกจากนี้เรายังฝึกคิดอะไรใหม่ๆ เช่น การนำเอาเวชศาสตร์ทางกีฬามาประยุกต์เป็นท่าทางต่างๆ ในการบริหารกล้ามเนื้อของร่างกายทุกส่วน หลังจากได้ศึกษาและผลิตวิทยากรออกมาให้ความรู้กับชมรมต่างๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่

เรื่องงบประมาณเนื่องจากสาขาสภาผู้สูงอายุฯ เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ทำให้ของงบประมาณจาก สปสช.ไม่ได้ เราก็มีการต่อสู้เรื่องการของงบประมาณในเวทีระดับประเทศมา 2 ปี จนได้งบประมาณมา 100,000 กว่าบาท แต่ตอนหลัง สปสช.ก็ไม่ได้ให้งบประมาณอีก โดยให้เหตุผลว่าบนี้ก็จะจ่ายผ่านท้องถิ่นเท่านั้น ทำให้ต้องแสวงหางบประมาณจากแหล่งอื่นๆ มาดำเนินการต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ โดย พมจ. และจิตอาสา จังหวัดสุโขทัย

การดำเนินงานของ พมจ.สุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยจะมีหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) 3 หน่วยงาน ขับเคลื่อนงานอยู่ในพื้นที่ คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดสุโขทัย และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุโขทัย

นอกจากนี้ พมจ.ยังมีการจัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อให้การสนับสนุนเรื่องเงินผู้สูงอายุ โดยจะให้กู้เป็นรายบุคคลรายละ 30,000 บาท ไม่มีดอกเบี้ย ผ่อนชำระภายในระยะเวลา 3 ปี โดยปัจจุบันได้มีการเพิ่มช่องทางการชำระเงิน จากเมื่อก่อนต้องไปชำระที่ พมจ.ในตัวจังหวัด หรือชำระผ่านทางไปรษณีย์เท่านั้น แต่ปัจจุบันสามารถชำระเงินได้ที่เคาน์เตอร์เซอร์วิสทุกแห่ง โดยใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก ให้เจ้าหน้าที่คียข้อมูลเข้าไปเพื่อชำระเงิน ซึ่งการชำระแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่า 500 บาท เสียค่าบริการ 10 บาท ช่องทางนี้จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้กู้ยืมที่อยู่ต่างอำเภอ เพราะจะได้ไม่ต้องเสียเวลาและเสียค่าเดินทางมาชำระเงินที่ตัวจังหวัด

ส่วนการกู้เงินมาทำโครงการ องค์กรสาธารณประโยชน์ ชมรม หรือสมาคมต่างๆ สามารถกู้เงินได้ตามขนาดของโครงการ โดยโครงการขนาดเล็กจะมีวงเงินกู้ไม่เกิน 50,000 บาท โครงการขนาดกลาง 50,000 – 300,000 บาท โครงการขนาดใหญ่ 300,000 บาทขึ้นไป องค์กร ชมรม อย่างไรก็ตามสมาคมที่ต้องการกู้เงินต้องไปยื่นคำร้องขอรับการสนับสนุนเงินกู้ที่ พมจ.จังหวัด โดย พมจ.จังหวัดจะช่วยยื่นเรื่องไปที่ส่วนกลางให้อีกที

ลักษณะการบูรณาการงานผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในจังหวัดสุโขทัย

- การทำงานเครือข่ายในระดับจังหวัด มีการประสานเชื่อมโยงงานกับสาธารณสุขจังหวัด เรื่องการดูแลผู้สูงอายุตามแผนยุทธศาสตร์การดูแลผู้สูงอายุของจังหวัดสุโขทัย
- มีการขอข้อมูลทุกหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานทางสังคม ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการทำแผน/โครงการของจังหวัด เช่น Long term care การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว การอบรม Care giver และการทำเรื่องคลังปัญญาผู้สูงอายุ
- บูรณาการงานร่วมกับกระทรวงแรงงาน เรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุ
- บูรณาการงานร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา โดยการนำโครงการออกกำลังกาย บรรจูลงในแผนยุทธศาสตร์
- บูรณาการงานร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในส่วนของสำนักงานสถิติจังหวัด เรื่องข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุ
- บูรณาการงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ในส่วนของท้องถิ่นจังหวัด เรื่องการทำโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่นำร่อง ตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาส โดยต่อมาพื้นที่นี้ได้รับงบประมาณ 4 ล้านบาท สำหรับการทำให้ “ศูนย์ครบวงจรการดูแลผู้สูงอายุ”

การดำเนินงานจัดตั้ง “ศูนย์ฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้พิการชุมชนบ้านไต้” โดย อสม. ชุมชนบ้านไต้ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย

“เราเป็นประชาชนคนธรรมดา เป็น อสม.จากชุมชนบ้านไต้ ความรู้วิชาการเราไม่มีเลย แต่เราเป็นนักปฏิบัติ เราจะเล่าเรื่องที่เราปฏิบัติมาด้วยตัวเอง”

ในปี 2555 ตัวแทน อสม. 5 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 11 คนในชุมชนบ้านไต้ ได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ที่จัดขึ้นโดยสาธารณสุขอำเภอทองไทรร่วมกับโรงพยาบาลทองไทร จำนวน 2 ครั้ง จนทำให้มีพื้นฐานความรู้ด้านการดูแลผู้สูงอายุและสามารถนำความรู้นั้นมาฝึกปฏิบัติงานในชุมชนได้

โดยตอนนั้นตัวแทน อสม.ทั้ง 5 ได้มีการฝึกงานลงพื้นที่เยี่ยมบ้านดูแลผู้สูงอายุติดเตียงในโซนต่างๆ เป็นเวลา 6 เดือน ทำให้พบว่ามีผู้สูงอายุที่ต้องอยู่เพียงลำพังคนเดียวขาดแคลนผู้ดูแลเป็นจำนวนมาก จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนางานดูแลผู้สูงอายุในชุมชนต่อ แม้จะหมดระยะเวลาปฏิบัติงานตามที่โครงการอบรม อผส.กำหนดแล้วก็ตาม ประกอบกับก่อนหน้านี้มีโอกาสไปดูงานที่ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลเมืองสวรรคโลก เรื่องการดัดแปลงอุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้าง “ศูนย์ฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้พิการชุมชนบ้านไต้” ขึ้น ที่อาคารเอนกประสงค์ของชุมชนบ้านไต้ เพื่อให้เป็นศูนย์รวมการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการของชุมชนบ้านไต้

หลังจากนั้นจึงได้นำเงินค่าตอบแทน อสม.จำนวน ของทั้ง 11 คนมารวมกัน เพื่อซื้ออุปกรณ์ต่างๆ สำหรับนำมาใช้ในการทำกายภาพบำบัด และขอรับบริจาคสิ่งของเพิ่มเพื่อนำมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์บริหารร่างกาย เช่น ขอรับบริจาคจักรยานคันเก่าๆ มาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์ออกกำลังกาย รับบริจาคที่โม้ข้าวสมัยโบราณ มาทำเป็นที่บริหารแขน รับบริจาคเตียงจาก รพ. เอามาต่อเติมเป็นเตียงสระผม เป็นต้น

พอใกล้ถึงวันที่จะเปิดศูนย์ก็คิดว่าจะในชุมชนมีขยะทุกวันๆ เร็ว จึงบอกผู้สูงอายุให้นำขยะที่สามารถขายได้มาให้ จากนั้นจึงนำขยะเหล่านั้นไปขายเพื่อนำเงินมาซื้อวัตถุดิบทำอาหารให้ผู้สูงอายุทาน ถึงว่าจะเป็นเพียงข้าวต้ม แต่การที่ผู้สูงอายุได้มาพูดคุยกินข้าวร่วมกัน ก็ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นขึ้นมาได้

ต่อมาในปี 2556 ได้รับงบประมาณจาก สปสช. มีการหัดเขียนโครงการส่งเทศบาล ปัจจุบันทำงานภายใต้ “โครงการลูกหลานห่วงใย ใส่ใจผู้สูงอายุ” โดยดึงเยาวชนเข้ามาเป็น “อสม.น้อย” และได้มีการฝึกอบรม รวมทั้งพาเข้าร่วมกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เช่น วัดความดัน ชั่งน้ำหนัก ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นจิตอาสาให้กับเยาวชนเพื่อมาดูแลผู้สูงอายุในชุมชนร่วมกัน

ภาพรวมการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย

ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายมี “ชมรมผู้สูงอายุ” ที่จัดตั้งโดยสภาผู้สูงอายุฯ จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 1,863 ชมรม มี “โรงเรียนผู้สูงอายุ” 87 โรงเรียน มี “ศูนย์สุขภาพของผู้สูงอายุทุกอำเภอ” ซึ่งเป็นสถานที่ทำกิจกรรมด้านผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบจ.เชียงราย และมี “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ (ศพอส.)” โดยการดำเนินงานเหล่านี้จะมีแรงสนับสนุนจากทางจังหวัดโดยจะมีการตรวจเยี่ยม ประชุมและสัญจร เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ส่วนเรื่อง “โรงเรียนผู้สูงอายุ” สถานการณ์ตอนนี้มหาวิทยาลัยไม่สามารถเข้ามาให้ความช่วยเหลือได้เนื่องจากอยู่ในระบบของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากจะเปลี่ยนสถานะเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีพ” มหาวิทยาลัยจึงจะสามารถยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ จังหวัดเชียงรายจึงมีมติร่วมกันว่าจะให้โรงเรียนผู้สูงอายุออกจากระบบของโรงเรียนมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีพแทน

เรื่องการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ตามโครงการ Long term care มีปัญหาเรื่องเบิกงบประมาณไม่ได้มาเกือบ 2 ปี ทำให้ทั้งผู้สูงอายุ อปท. รพ.สต. ผู้ป่วยติดเตียง Care giver , Care manager ได้รับผลกระทบตามกันไปหมด แต่บางพื้นที่ก็สามารถเบิกเงินที่ ศพอส.ได้ บางอำเภอเบิกได้ตำบลเดียว ทำให้ Care giver ไม่อยากทำงานและลาออกไป จะไปของงบประมาณกับทาง อปท. ก็ไม่ได้เพราะ อปท.บอกว่าผิดกฎระเบียบ ทำให้การบูรณาการเป็นไปอย่างยากลำบาก ที่ผ่านมา สปสช.บอกชัดเจนว่ามีงบประมาณให้สำหรับฝึกอบรม Care giver 500 ล้านบาท แต่ถึงเวลาก็เบิกเงินไม่ได้ ทำให้ปัญหาค้างคาอยู่อย่างนี้ คนในพื้นที่ก็ทำอะไรไม่ได้

ด้านการบูรณาการ สิ่งที่จะช่วยเสริมการทำงานแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดเชียงรายได้อีกทางหนึ่งคือ การก่อตั้ง “สาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีประจำจังหวัดเชียงราย” ซึ่งการก่อตั้งสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ จังหวัดเชียงรายนี้ทำให้สามารถดำเนินการทำผ้าป่าเพื่อหางบประมาณมาทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุได้ และสามารถไปหาท่านเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะภาค เพื่อนำเครื่องไทยทานที่มีคนมาทำบุญ ไปใช้ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุต่างๆ ที่ยากไร้ได้

การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ โดย กศน. อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

งานของ กศน.ที่ปฏิบัติในพื้นที่มี 3 ด้าน คือ

1. งานประสานและให้ความรู้ เช่น การให้ความรู้เรื่องแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. งานตามพันธกิจ กศน. เรามีการจัดกิจกรรม 7 เรื่อง คือ เรื่องการไม่รู้หนังสือในชุมชน เรื่องการต่อยอดระดับประถม ม.ต้น ม.ปลาย เรื่องทักษะชีวิต เรื่องการพัฒนาสังคมและชุมชน เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องการศึกษาตามอัธยาศัย และเรื่องการให้บริการงานในฐานะเป็นศูนย์ กศน.อำเภอและเป็นสถานศึกษา

3. งานจัดการศึกษาร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

“สำหรับงานจัดการศึกษาร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตอนนี้ทุกตำบลมีโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่ง กศน.บ้านตากก็ได้เข้าไปร่วมกิจกรรมด้วยทุกโรงเรียน โดยกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง และติดสังคม การดำเนินงานจะยึดหลักทำกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุให้มากที่สุด”

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ผู้สูงอายุ เช่น สอนทำอาหาร สอนการทำงานประดิษฐ์ สอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอนทักษะ และสอนออกกำลังกาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามตัวผู้สูงอายุเองก็เป็นผู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาที่หลากหลาย ทาง กศน.และภาคีเครือข่ายที่บูรณาการงานร่วมกันก็พยายามดึงความรู้เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านต่างๆ ออกมาจากตัวผู้สูงอายุ โดยการให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสู่ชนรุ่นหลังต่อไป

ในส่วนของการดำเนินงานในปี 2560 มีโครงการจัดหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมง กับ 420 ชั่วโมง โดยนำหลักสูตรมาจากกรมอนามัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีอาชีพในอนาคต โดยกิจกรรมนี้เราได้ทำร่วมกับ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาล ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมส่วนหนึ่งเป็นนักศึกษา ส่วนหนึ่งเป็นผู้อาสาสมัครที่ต้องนำความรู้เรื่อง Care giver ไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน เพื่อเสริมความมั่นใจและทำให้การดูแลผู้ป่วยมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และอีกส่วนหนึ่งคือผู้ที่ต้องการความรู้ไปประกอบอาชีพ

เมื่ออบรมเสร็จเรียบร้อยแล้วเราจะมีการติดตามดูแลผลลัพธ์ว่าคนไข้ที่อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมมีสุขภาพดีขึ้นหรือไม่ พัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างไร กลับมาเดินได้หรือไม่

“กศน.มีความหวังว่าการทำกิจกรรมโครงการนี้จะช่วยให้คนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ และช่วยให้ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงได้รับการดูแลที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น”

ในด้านการบูรณาการ กศน.บ้านตากได้มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในระดับอำเภอ โดยแต่ละหน่วยงานจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของตัวเอง แต่ก็จะมีการเสริมงานซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทำงานสำเร็จคล่อง

ปัญหาและทางแก้เรื่องการซื้อบริการเพื่องานผู้สูงอายุโดยใช้งบประมาณของท้องถิ่น : เทศบาลตำบลแม่หล่าย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ปัญหาของท้องถิ่นคือ ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณ หรือซื้อบริการเพื่อขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ บางส่วนได้ เช่น การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) และโครงการ Long term care

ที่ผ่านมาท้องถิ่นพยายามปรับตัว แต่งบประมาณบางตัวก็ไม่สามารถนำมาขับเคลื่อนได้จริงๆ เพราะระเบียบของ อปท.ไม่รองรับ เช่น เรื่อง Care giver กศน.จัดการอบรมให้แล้ว แต่ระเบียบของ อปท.ก็ไม่รองรับเรื่องการสนับสนุนการจ้างงาน Care giver ได้

ดังนั้นท้องถิ่นทั่วประเทศจึงได้จัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้พิการ” เพื่อที่จะได้นำเงินมาสนับสนุนงานผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ (หลีกเลี่ยงการใช้ชื่อศูนย์ที่มีคำว่า “อาชีพ” เพราะจะทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานได้)

ในส่วนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ก็ต้องเปลี่ยนเป็นศูนย์ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพที่กำหนดให้จ่ายไม่น้อยกว่า 15 เปอร์เซ็นต์

เงินที่หน่วยงานต่างๆ สนับสนุนเข้ามา ถ้าจะให้ท้องถิ่นใช้ได้ต้องเอาเข้ากองทุนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถซื้อบริการ หรือเลี้ยงเป็นเงินอุดหนุนแทนได้

นอกจากนี้การที่จะสามารถนำงบประมาณมาใช้ได้ มี 2 ทาง คือ

1. การซื้อบริการจากสถานบริการของกระทรวงสาธารณสุข แต่ถ้าให้กระทรวงสาธารณสุขเขียนแผนมาเสนอที่กองทุนท้องถิ่น แล้วให้กองทุนท้องถิ่นจ่ายเงินหรือซื้อบริการของสถานบริการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และต้องจ่าย Care giver ในอัตรา 300 บาทต่อเดือนนั้นไม่คุ้ม ดังนั้นที่จังหวัดแพร่ จึงทำข้อตกลงเลยว่า จะไม่ซื้อบริการในส่วนของ รพ.สต. แต่ถ้าพื้นที่อื่นๆจะทำก็ได้ ไม่เป็นไร แนวทางกรณีนี้เน้นภายในจังหวัด

2. จากระเบียบ อปท. ปี 59 ข้อ 7 วงเล็บ 3 บอกว่า จะต้องซื้อบริการที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หรือชื่ออื่นซึ่งจะเป็นศูนย์ที่ตั้งโดย พมจ. หรือศูนย์ที่ พมจ. ตั้งให้ท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นสามารถตั้งเบิกเองได้ สรุปคือเราใช้ระเบียบของท้องถิ่นในการบริหารเงินในศูนย์ลักษณะนี้ได้ แต่ที่ง่ายที่สุดคือ “การเลือกศูนย์ที่ตั้งโดยชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์ที่เป็นอิสระจากหน่วยงาน มีคณะกรรมการเป็นผู้บริหาร โมเดลนี้จะง่ายกว่า เพราะไม่ต้องใช้ระเบียบของกระทรวงมหาดไทยในการขับเคลื่อน หรือจะเป็นศูนย์ของเอกชนก็ได้ ซึ่งตาม พรบ.สาธารณสุขกิจการ103.8 ใครที่เป็นพยาบาลวิชาชีพ เป็นแพทย์ เป็นสาธารณสุข สามารถตั้งศูนย์เอกชนได้ ซึ่งสามารถซื้อบริการที่ศูนย์เอกชนดังกล่าวได้ แต่การจัดตั้งศูนย์ของชุมชน เวลาจัดตั้งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ long term care ของท้องถิ่นก่อน”

 ภาพรวมการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดย สสอ.เกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ภาพรวมการดำเนินงานผู้สูงอายุในอำเภอเกาะคา มีหลากหลายประเด็น ดังนี้

องค์กรสาธารณประโยชน์: ชมรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ชมรมนี้เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์สมาชิกขององค์กรมีทั้งอาสาสมัครพัฒนาสังคม อสม. และชาวบ้านรวมตัวกัน มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้งบประมาณของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่องบประมาณหมดจึงมาจดทะเบียนเป็นชมรม และขึ้นทะเบียนเป็นชมรมสาธารณประโยชน์ โดยชมรมนี้จะดูแลทั้งเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ หุพพลภาพ ครอบคลุมทั้งอำเภอ เมื่อขึ้นทะเบียนเป็นชมรมและต่อมาเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์แล้ว จึงสามารถเขียนโครงการขอรับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพผ่านทางท้องถิ่นได้

กิจกรรมการดำเนินงาน ในหนึ่งปีจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3-4 กิจกรรม บางปีมี 7-8 กิจกรรม เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ กิจกรรมดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้านติดเตียง มีการเชิญนักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลเกาะคาไปลงเยี่ยมบ้านพร้อมกัน เพื่อให้ นักกายภาพบำบัดออกใบรับรองความพิการให้ โดย เจ้าหน้าที่ สสอ.จะทำหน้าที่รวบรวมเอกสาร รูปถ่าย

สำหรับนำไปทำบัตรคนพิการที่ พมจ. เพื่อนำบัตรนี้ไปยื่นที่ท้องถิ่นให้ผู้สูงอายุที่พิการสามารถเข้าถึงสิทธิ เบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการได้ รวมทั้งไปยื่นเรื่องที่ รพ.สต. เพื่อเปลี่ยนเป็นสิทธิ ท.74 ในการรักษาพยาบาล ซึ่งจะมีสิทธิในการขอรับอุปกรณ์ต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังมีการเชิญอาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาล มาสอนการ ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขสนุกสนาน และมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

ชุมชนและกองทุนออมบุญวันละบาท ได้มีการจัดประภายให้ผู้สูงอายุเรียนรู้เรื่องกองทุนออมบุญ วันละบาท หรือ กองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการออมเงินมากขึ้น ปัจจุบันกองทุนนี้ ได้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่ม ครอบคลุมกลุ่มผู้สูงอายุ เด็ก/เยาวชน และสตรี โดยกองทุนนี้จะมีการจัด สวัสดิการ เวลาเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาลกองทุนจะมีงบประมาณการเยี่ยมไข้ครั้งละ 300 บาท เวลา เสียชีวิตจะมีการร่วมทำบุญงานศพ มีการให้ทุนการศึกษาเด็กที่ยากจน/ผู้ด้อยโอกาส และมีการร่วมทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ด้วย

แหล่งงบประมาณการดำเนินงานผู้สูงอายุในระดับพื้นที่อย่างบูรณาการ ในด้านสาธารณสุข สามารถนำเงินงบประมาณจาก สปสช.หรือกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบลมาทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับผู้สูงอายุและผู้พิการ หรือกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้ ซึ่งได้ทำแบบนี้มา 10 ปีแล้ว ตอนที่ยังไม่มียังมาจาก สปสช. ก็ใช้งบจากพัฒนาสังคม และงบจากภาคีเครือข่ายของพัฒนาสังคม แต่ตอนนี้มีงบจาก สปสช. แล้ว จึงใช้ งบประมาณจากตรงนี้เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ใช้งบอื่นหนุนเสริมทั้งจากรัฐและชุมชน

บทบาทศูนย์ ศพอส.ในระดับพื้นที่ ซึ่งจัดตั้งโดย พม. จะมีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล หรือ รพ.สต. เป็นหนึ่งในคณะกรรมการ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่หนักกายภาพบำบัดประเมินให้เป็นคนพิการ และมีการรับรองจากโรงพยาบาล ศูนย์นี้จะเป็นศูนย์รวมการทำกิจกรรมทุกอย่าง ทั้งเรื่องอาชีพและสวัสดิการ โดยจะมีภาคีเครือข่ายต่างๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนทุนในการทำกิจกรรม เช่น ทอดผ้าป่าเพื่อหาเงินเข้าศูนย์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมออมบุญ และมีกิจกรรมการจัดบริการสุขภาพ เช่น มี อสม.ไปช่วยวัดความดัน เป็นต้น

ความสำคัญของการเขียนโครงการเพื่อขอรับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับ ตำบล ถ้าชมรมผู้สูงอายุชมรมไหนมีประธานเป็นอดีตข้าราชการก็จะมีทักษะการเขียนโครงการมากกว่า ผู้สูงอายุทั่วไป แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุทั่วไปจะต้องมีพี่เลี้ยงคอยสอนเรื่องการเขียนโครงการให้ เช่น เจ้าหน้าที่ รพ.สต. หรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเมื่อเขียนโครงการได้แล้ว ก็ยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาอยู่ คือการ ทำหลักฐานการเงินส่งเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องกองทุน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องโครงการมีเงินค้างท่อ ซึ่งเป็น บทเรียนสำคัญที่จะต้องมีการร่วมมือกันหาทางแก้ปัญหาต่อไป สิ่งสำคัญคือ ต้องรู้ว่าตรงไหนเป็นจุดอ่อน จากนั้นต้องหาโอกาสจัดทำเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาทางปิดจุดอ่อนร่วมกันต่อไป

การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน ส่วนใหญ่ทุกตำบลจะมีกองทุนสวัสดิการสังคม โดยกองทุนนี้ จะสามารถนำเงินมาจ่ายเป็นค่าสวัสดิการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในพื้นที่ หรืออาสาสมัครสาธารณสุขคอยส่งต่อข้อมูลและประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หากพบว่าที่บ้านผู้สูงอายุผูกง เจ้าหน้าสาธารณสุขก็จะประสานงานติดต่อไปยัง พมจ. หรือศูนย์พัฒนา สวัสดิการผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง หรือสำนักงานสวัสดิการสังคม เพื่อขอให้เข้ามาช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีภาคีอื่นๆ ที่มีงบประมาณสามารถช่วยเหลือกรณีสร้าง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุที่ยากไร้ เช่น อพม. กิ่งกาชาด ท้องถิ่น หรือผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป เป็นต้น

ส่วนเรื่องการทำงานบูรณาการในระดับอำเภอ ที่ผ่านมามีภาคีเครือข่ายหลากหลายภาคส่วน เข้ามาร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอ โดยนายอำเภอเป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานอำเภอ กิ่งกาชาด และอาสาสมัคร เช่น อสม. อพม. อผส. Care giver เป็นต้น

แลกเปลี่ยนความเห็นทั่วไป

- การที่หน่วยงานรัฐไม่ว่าจะเป็น กชน. ท้องถิ่น ท้องที่ พยายามจะจัดสรรเงินหรือสิ่งต่างๆ ให้ผู้สูงอายุ ทำให้สังคมมองผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มคนที่อ่อนแอไม่มีพลัง จริงๆ ควรตั้งคำถามว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้กลุ่มผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มคนที่มีพลัง แทนที่จะทำให้สังคมมองว่าผู้สูงอายุอ่อนแอและเป็นภาระ
- การสร้างศูนย์ดูแลผู้ยากไร้เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เราต้องสร้างผู้สูงอายุให้เข้มแข็ง ตั้งแต่รากฐานขึ้นไป เหมือนการสร้างตึก ถ้ารากฐานไม่เข้มแข็ง ลมมากก็พัง น้ำมาเซาะก็ทรุด
- ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชมรมผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้านมีความเข้มแข็งคือ ผู้ใหญ่บ้าน พระ ข้าราชการบ้านาญในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีภาคีที่เป็นหน่วยงานต่างๆ เช่น หมอจากโรงพยาบาล รพ.สต. เทศบาล ถ้าทุกฝ่ายเห็นความสำคัญ ทำงานด้วยกันเป็นทีม ความสำเร็จก็จะมาไว
- ถ้าพูดถึงการบูรณาการ ต้องสร้างตัวเองให้เข้มแข็ง ต้องสร้างความศรัทธาให้กับตัวเอง ให้สังคมยอมรับ และต้องสร้างเครือข่ายระดับหมู่บ้าน/ตำบล
- สาขาสมาคมผู้สูงอายุฯ ควรทำหน้าที่ประสานงานและส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายเป็นคนเขียนโครงการ โดยการหนุนเสริมศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐร่วมด้วย
- การแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุ ต้องแก้ไข และ พัฒนาที่ตัวผู้สูงอายุ แก้ไขในระดับชมรม และต้องหาเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมาช่วยแก้ไข และ พัฒนาร่วมกัน
- รูปแบบของกลไกการดำเนินงาน จะทำแบบตายตัวไม่ได้ ต้องจัดทำให้เหมาะสมกับภาระงาน โดยเฉพาะงาน ศพอส. มีระเบียบข้อหนึ่งที่ไม่ให้ซื้อครุภัณฑ์ซึ่งควรจะมีการแก้ไขระเบียบ คือถ้ามันจำเป็นหรือเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในชุมชน น่าจะพิจารณาเป็นรายๆ ว่าทำจริงหรือเปล่า ถ้ารัฐแก้ไขระเบียบเพื่อ “ปลดล็อก” และให้การสนับสนุน จะเป็นผลดีมาก

ความเห็น “กลไกและศักยภาพเครือข่ายผู้สูงอายุที่ขับเคลื่อนได้ ควรจะเป็นอย่างไร?”

- สังคมยังมองว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ไร้คุณภาพ เป็นผู้ที่ต้องการการดูแล ดังนั้นจึงต้องนำศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุมาเป็นตัวตั้ง ต้องช่วยกันสร้างศักดิ์ศรีให้กับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องทำตัวให้เป็นบุคคลที่สร้างสรรค์ มีคุณค่ากับสังคม มีพลังที่จะคิด จะทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง

- ต้องมีการเตรียมการตั้งแต่มิใช่เป็นผู้สูงอายุให้มากที่สุด

- อยากเห็นเงินกองทุนผู้สูงอายุ อยู่ที่ส่วนกลางทุกปี ปีละ 500 - 600 ล้านบาท แล้วนำเงินมาจัดสรรให้ พมจ. เพื่อนำมาทำประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุ โดยจะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการไปตามกรอบระเบียบกองทุนผู้สูงอายุ ถ้าไม่แก้ พรบ. ไม่แก้ปัญหาเหล่านี้ เงินที่ไปกองตรงนั้นจะเสียประโยชน์

- อยากให้ระดับจังหวัดตั้งกรรมการพิจารณากองทุนผู้สูงอายุ

- การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุของทุกหน่วยงาน อาจมีจุดยืนที่แตกต่าง แต่ค่านิยมประมาณและการดำเนินงานอยากให้ทุกหน่วยงานบูรณาการร่วมกัน

- อยากให้ชุมชนบูรณาการกันอย่างจริงจัง สามารถพึ่งพากันได้ ไม่ต้องคาดหวังความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ

- การบูรณาการกลุ่มองค์กรหรือเครือข่ายต่างๆ อยากจะเห็นการแก้กฎระเบียบของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบล สปสช. หรือ อปท. ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งเรื่องการค้าเนิการการใช้ระเบียบต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดการติดขัด

- การเขียนโครงการ ถ้าผู้สูงอายุที่เขียนโครงการอยู่ในตัวเมือง เป็นข้าราชการ มีความรู้ความสามารถ ก็เขียนโครงการได้คล่อง แต่คนที่อยู่บนเขาบนดอย บางที่อ่านยังไม่ได้ เช่นชื่อก็ยังไม่เป็น ดังนั้นการเขียนโครงการไม่ควรรัดกุมมาก เพราะบริบทของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน

ความเห็น “กระบวนการบูรณาการ วิธีการ หรือเทคนิค ที่ใช้แล้วได้ผล”

- มีเป้าหมายร่วมกันในการทำงาน
- ต้องสร้างเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจในงานที่เราจะต้องมาร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยน หรือ ถอดบทเรียนร่วมกัน รวมไปถึงติดตาม ประมวลผล แก้ปัญหา
- หน่วยงานต้องทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ แบบเทหมดหน้าตัก งานจึงจะสำเร็จ
- ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการคิดทำงาน แก้ปัญหาร่วมกัน
- เครือข่ายต้องคุยกัน แร่ข้อมูลกัน และต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อช่วยเหลือกัน และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับพัฒนางานต่อ
- ต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชนและผู้สูงอายุ ว่าเราจะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุได้
- พยายามรวมตัวกัน ก่อตั้งเป็นสมาคม เพื่อเป็นแรงผลักดันให้สามารถทำอะไรได้มากขึ้น
- มีความไว้วางใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน พุดคุยกันอย่างเปิดเผย
- มีการจัดการตัวเองให้เข้มแข็ง
- ในส่วนของจังหวัดต้องให้เกียรติภาคีเครือข่าย ต้องเข้าใจงานและกระบวนการทำงานของแต่ละหน่วยงานว่าเขาทำอะไร ปรับ และใช้ประโยชน์กับหน่วยงานของเพื่อนๆ ให้ได้มากที่สุด
- ต้องมีความสามัคคี ช่วยกัน มีจิตอาสา

สรุปประเด็นปิดท้าย โดย ดร.มุกดา สำนวนกลาง นักวิชาการอิสระ

กระบวนการหรือวิธีการที่จะช่วยให้เกิดการบูรณาการได้ มีปัจจัยเด่นๆ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์
2. จัดทำเวทีสร้างความเข้าใจ หมั่นพูด หมั่นเข้าใจ หมั่นแลกเปลี่ยนอยู่เสมอ
3. สร้างศรัทธา และจัดการตัวเองให้เข้มแข็ง
4. ยึดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
5. ระเบิดจากภายในตนเอง

การใช้ประโยชน์ระบบข้อมูลและ สารสนเทศเพื่องานผู้สูงอายุ

คนต้นเรื่อง

คุณแสงจันทร์ คำตาเทพ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และ คุณถาวร จันทร์ดี (ช่วยราชการ) สำนักงานจังหวัดลำปาง

อ.พยอม ถิ่นอ้วน และ อ.วนิดา อินทราชา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง จังหวัดลำปาง
คุณวิทยา ศรีจอมแจ้ง เทศบาลตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ดำเนินรายการโดย ดร.ภัทรະ แสนไชยสุรียา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การใช้ประโยชน์ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่องานผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่

● อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

- มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2555 เริ่มจากการดูแลด้านสุขภาพ การดำเนินงาน บ้านกลาง โดยอาศัยความร่วมมือกับ อสม.
- มีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การตรวจสุขภาพ เป็นต้น
- ได้รับการสนับสนุนจาก พมจ. และทำงานร่วมกับ รพ.สต. (เริ่มมีความร่วมมือมากขึ้น)
- มีการพัฒนาจากศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มการจัดกิจกรรม เริ่มสร้างอาคารสำหรับการจัดกิจกรรม และมีหน่วยงานร่วมดำเนินการเพิ่มขึ้น เช่น โรงเรียน หน่วยงานเอกชน
- มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในวงกว้างมากขึ้น

● ตำบลสันมะค่า อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

- เริ่มดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในปี 2551 โดยใช้วิทยุชุมชน วิถีไทย
- มีการจัดกิจกรรมทุกอาทิตย์ มีภาคีเครือข่าย เช่น กศน. มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ต่างๆ
- มีการเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียงเพื่อให้กำลังใจเดือนละ 2 ราย
- ปี 2557 - 2558 เริ่มมีการจัดตั้ง ศพอส. เอาผู้สูงอายุมาทำกิจกรรม โดยระหว่าง การดำเนินงานพบปัญหาเรื่องการเดินทางของผู้สูงอายุ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการ ให้เทศบาลจัดรถรับ-ส่ง ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม
- มีการเก็บข้อมูลผู้สูงอายุเชิงลึกในพื้นที่โดย อสม.
- พอช.เข้ามาทำงานบูรณาการพื้นที่เรื่องการซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุ
- ได้รับงบประมาณจาก พอช.ในการทำพิกัด GIS โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจาก google earth และบันทึกลงใน Excel

● จังหวัดตาก

- มีความร่วมมือกับ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)
- มีการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจริง
- ในพื้นที่มีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 69,000 คน โดยแบ่งผู้สูงอายุเป็นโซนตะวันออก และ โซนตะวันตก
- มีกองทุนสำหรับผู้สูงอายุกู้ยืม
- มีการนำข้อมูลสรุปของแต่ละเรื่องมาจัดทำในรูปแบบ info graphic
- มีการบันทึกข้อมูลบัญชีลงสมุดบันทึก และใช้ Excel จัดเก็บรายละเอียดของรายบุคคล

● จังหวัดสุโขทัย

- ดำเนินการบ้านผู้สูงอายุมาประมาณ 3 ปี
- มีปัญหาในเรื่องของข้อมูลเนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีข้อมูลไม่ตรงกัน เช่น รพ.สต. อบต.
- มีความกังวลเรื่องการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ เนื่องจาก ผอ. มีอายุมากแล้ว

● จังหวัดเชียงราย

- มีการจัดทำข้อมูลชีวิต ในปี 2559 มีจำนวนผู้สูงอายุอายุเกิน 100 ปี 59 คน
- มีการทำข้อมูลเรื่องผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดี
- มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีจำนวนนักเรียนประมาณ 300 คน
- มีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 167,000 คน
- มีศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตผู้สูงอายุ

● อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

- มีการรวมตัวของข้าราชการเกษียณ ทหาร ตำรวจ อาจารย์ ครู ในการทำกิจกรรมด้าน ผู้สูงอายุ
- มีความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สสส. และเทศบาล
- มีการทำข้อมูลร่วมกับเทศบาลโดยให้ อสม. สํารวจข้อมูล และมีการสำรวจข้อมูลทุกปี
- ผู้สูงอายุเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ

แลกเปลี่ยนและสรุปประเด็นเพิ่มเติมจากพื้นที่และทีมวิชาการ1

- พื้นที่ที่มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อแก้ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน มีความหลากหลาย ส่วนหนึ่งเกิดจากการได้รับความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานของหน่วยงานในพื้นที่นั้นๆ
 - การเริ่มต้นทำงานเริ่มจากความตั้งใจของกลุ่มคนเล็กๆ และขยายผล โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
 - ลักษณะการทำงานของพื้นที่ มีการตั้งศักยภาพจุดแข็งของการทำงานในแต่ละด้านออกมา และการเสริมจุดอ่อน ซึ่งการเสริมจุดอ่อนนั้นอาจจะได้จากความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี เครือข่ายการทำงาน
 - ข้อมูลที่มีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอ แต่หากมีข้อมูลพื้นฐานตั้งต้นที่ดี สามารถเติมหรืออัปเดตข้อมูลได้ตลอด หรืออาจใช้เทคโนโลยีมาช่วยประมวลผล
 - บางพื้นที่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และข้อมูลที่มีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้
 - มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ รวมทั้งกระบวนการ แผนงาน หรือวิธีการจัดการจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้คนรุ่นหลังสามารถดำเนินงานต่อไปได้
 - มีการสร้างกระบวนการให้ชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐร่วมกันจัดเก็บข้อมูล
 - มีการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดเก็บข้อมูล สำหรับการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต
 - มีการจัดทำ info graphic เพื่อการสื่อสารการประชาสัมพันธ์ข้อมูล แบบเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย
 - การพัฒนาฐานข้อมูลถูกแบ่งออกเป็น 2 มุมมอง ซึ่งจะนำไปสู่การทำ Data Technology ที่ต่างกัน
- 1. มุมของประชาชน มีวิธีการเก็บข้อมูล การแปลความที่ใช้วิธีการสรุปความร่วมมือ มีการประชุมหรือ การพูดคุย โดยไม่ต้องอาศัย Technology เข้ามาช่วยมากนัก เป็นการพูดคุยเพื่อสรุปความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบชุมชน (Human Technology) จะใช้การพูดคุย หาจุดแข็งจุดอ่อนร่วมกัน เป็นลักษณะของการเติมความคิดเข้าไป ดังนั้นจะมีความแตกต่างจากมุมมองของภาครัฐที่จะออกแบบจากความต้องการของการทำงาน
- 2. มุมของภาครัฐ จะมีการเก็บข้อมูลและแปลความจากความต้องการในมุมของการทำงานตามแผนงาน และตัวชี้วัด ใช้เทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการทำงาน เป้าหมายการเก็บข้อมูลจะต้องตอบโจทย์ตามกรอบการทำงาน มีการช่วยเติมเต็มข้อมูลด้านงบประมาณ ความต้องการ หรือความรู้

อย่างไรก็ตามหากต้องการให้เกิดกลไกการพัฒนาและบูรณาการงานร่วมกัน จำเป็นจะต้องมีการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีโอกาสจัดทำข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม ไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลโดยภาครัฐ การเก็บข้อมูลเพื่อบูรณาการงานจึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

- คนในชุมชนจะทำหน้าที่เก็บข้อมูลได้ดีที่สุด
- การเสนอข้อมูลด้วยภาพ จะเข้าใจง่ายกว่าการนำเสนอด้วยตัวอักษร
- ธรรมชาติของคนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. ธรรมชาติของคนทำงาน ต้องการข้อมูลรายละเอียดเพื่อประกอบการทำงาน
2. ธรรมชาติของผู้บริหาร ข้อมูลต้องสรุป ดูง่าย มองเห็นภาพชัดเจน

- การแปลความ GIS เป็นอีกหนึ่งข้อมูลซึ่งต้องนำมารวมกับข้อมูลหลายๆ ด้าน GIS เป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับบางกลุ่มเป้าหมาย ซึ่เป้าว่าอยู่ตรงไหน และการติดตามความสำเร็จ GIS เป็นอีกช่องทางที่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูล และเป็นเจ้าของข้อมูล ทำให้ข้อมูลมีคุณภาพ และส่งผลไปถึงการใช้ข้อมูลให้บรรลุวัตถุประสงค์

- ช่องโหว่ของฐานข้อมูลด้านสังคม คือเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสังคมในระดับครัวเรือน ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลทั่วไป แต่ชุดข้อมูลนี้จะสามารถบ่งชี้ถึงอนาคต ต้องการ และการจัดการ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่

ตลาดนัดการเรียนรู้

การเปิดตลาดนัดการเรียนรู้ คือการให้ตัวแทนผู้เข้าร่วมรับฟังเนื้อหาในเวทีแต่ละหัวข้อ มาสรุปเนื้อหาแบบย่อ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุมที่ไม่ได้เข้าร่วมฟังเรื่องราวของหัวข้อนั้นๆ ได้รับความรู้ ข้อมูลสรุปและเห็นภาพรวมเนื้อหาทั้งหมดที่การประชุม

ผู้แทนนำเสนอเนื้อหาในกลุ่มย่อย

หัวข้อ : การสานพลังเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ
บูรณาการนโยบาย แผนงาน และทรัพยากร

สรุปการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ต่างๆ

ตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ที่ตำบลสมอโคน มีหน่วยงานที่ขับเคลื่อนเรื่องผู้สูงอายุ เช่น ท้องถิ่น อบต.สมอโคน โดยจะมีการทำ “บ้านพักกลาง” เพื่อให้เป็นที่พักพิงของผู้สูงอายุที่เร่ร่อนและผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล ขับเคลื่อนโดยท้องถิ่น เป็นหลัก ซึ่งปัจจุบัน บ้านกลางแห่งนี้ได้ดูแลผู้สูงอายุ 2-3 ราย

ส่วน กชน. ทำเรื่องการอบรม Care Giver เพื่อให้ Care Giver ไปดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ตามนโยบาย ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่ โดยจะมีการอบรม 70 ชั่วโมง โดยใช้หลักสูตรของกรมอนามัย เพื่อนำความรู้ไปดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

ตำบลเกาะคา อำเภอกะชา จังหวัดลำปาง

ที่ตำบลเกาะคา Care Giver ที่ผ่านการอบรมแล้ว จะได้งบประมาณค่าตอบแทนการดูแลผู้สูงอายุ ระยะยาว ในโครงการ long term care

มีการจัดตั้งองค์กรสาธารณประโยชน์ ที่สามารถขอรับการสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติระดับตำบลได้ และมีจิตอาสาที่ขับเคลื่อนงานอยู่ในพื้นที่อย่างเข้มแข็ง

มีการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ หรือ ศพอส. ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่าง พมจ.กับท้องถิ่น ขับเคลื่อนเรื่องผู้สูงอายุกับสังคม ซึ่งจะมีการให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ

ตำบลบ้านกร่าง อำเภอองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย

อสม.มีการรวมตัวกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยตัวเอง โดยได้รับความร่วมมือทั้งร่างกายและกำลังทรัพย์จากชุมชนของเขาเอง ด้วยการทำกิจกรรมรวบรวมนำขยะมาบริจาคที่ศูนย์ฯ จากนั้นจะนำขยะไปขายเพื่อนำเงินที่ได้มาบริหารจัดการงานภายในศูนย์ฯ

การบูรณาการงานในพื้นที่

แนวคิดเรื่องการบูรณาการ คือ การที่ทุกหน่วยงานมาร่วมกันขับเคลื่อนเรื่องงานผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการเรื่องการส่งเสริมอาชีพ การดูแลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ การขับเคลื่อนเรื่องงบประมาณ การจัดสวัสดิการ และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ โดยแต่ละหน่วยงานยังคงทำหน้าที่ตามบทบาทของตัวเองที่แตกต่างกัน เช่น พมจ.ทำเรื่องสวัสดิการ อาชีพ สาธารณสุขทำงานด้านการฟื้นฟู ส่งเสริม ป้องกันรักษา เป็นต้น

ความท้าทายในการบูรณาการก็คือ การเข้าถึงงบประมาณของแต่ละหน่วยงานที่มาร่วมกันบูรณาการงาน ซึ่งอาจมีข้อจำกัดเรื่องระเบียบที่ทำให้ไม่สามารถดึงงบประมาณออกมาใช้ในการขับเคลื่อนงานได้อย่างเต็มที่

อุปสรรคการบูรณาการที่ผ่านมา รัฐบาลกำหนดนโยบายให้มีการทำโครงการการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว พร้อมกับมีงบประมาณในการดำเนินการมาให้ แต่การขับเคลื่อนเป็นไปได้ยากมาก เพราะท้องถิ่นและสาธารณสุขก็ไม่สามารถใช้เงินได้ เนื่องจากมีปัญหาติดเรื่องระเบียบกฎหมาย

ดังนั้นคิดว่าหากอยากให้เกิดการบูรณาการ ต้องมีการดูเรื่องงบประมาณ แผนงาน/โครงการให้ดีให้เกิดความสอดคล้องกันกับระเบียบกฎหมายของหน่วยงานนั้นๆ เพราะปัจจุบัน ระเบียบ กฎหมาย วิถีปฏิบัติ ด้านการเงิน และระเบียบวัสดุของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกัน จุดประสงค์ก็แตกต่างกัน แต่ว่าในหลายที่ก็บูรณาการเรื่องของรายแผนงาน/โครงการได้ดีมาก มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน แต่ถ้าจะให้บูรณาการทั้งหมดจะเป็นเรื่องที่ยากมาก

สรุปประเด็นโดย ดร.มุกดา สำนวนกลาง นักวิชาการอิสระ

เรื่องของเครือข่าย ถึงแม้ในระดับนโยบายจะมีความพยายามอย่างมากในการบูรณาการงานระดับนโยบาย หรือระดับประเทศ โดยการให้ 7 กระทรวงบูรณาการกับ 2 หน่วยงาน คือ สสส. และ สปสช. แต่การดำเนินการจริงในระดับพื้นที่กลับมีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละจังหวัดว่าได้มีโอกาสสร้างสัมพันธ์ หรือช่วยเหลือกันกับภาคีเครือข่ายหน่วยงานใดบ้าง เช่น จังหวัดลำปาง จะมีกระทรวงดิจิทัล สำนักงานสถิติจังหวัด และกระทรวงวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

กรณี รูปธรรมการทำงานของตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ท้องถิ่นที่นี่จะเป็นจุดหลักในการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการในระดับพื้นที่ โดยจะมีภาคีทั้งฝ่ายท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน พมจ. และ กศน. เข้ามาช่วยขับเคลื่อนงาน ทั้งเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุ และ ศพอส. ซึ่งมีการ บูรณาการในรูปแบบนี้ แม้จะเป็นการบูรณาการตามภารกิจ ซึ่งแต่ละภาคส่วนก็มีการกิจที่แตกต่างออกไป และท้ายที่สุดคนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดก็คือผู้สูงอายุในชุมชน เพราะผู้สูงอายุจะได้รับการบริการที่หลากหลายตามภารกิจ

ของแต่ละหน่วยงาน แต่ต้องมีคนที่เก่งเรื่องจัดการมาช่วยให้ การบูรณาการมีความราบรื่น เช่น ตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ หรือที่ตำบลกงไกรลาส อำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

การบูรณาการในระดับพื้นที่หรือระดับตำบลเป็นเรื่องที่ขับเคลื่อนได้ง่าย แต่การบูรณาการระดับจังหวัด หรือการบูรณาการในระดับนโยบายจะเป็นเรื่องที่ยาก เพราะหน่วยงานระดับจังหวัดจะอยู่ห่างไกลจากหน้างาน ไกลจากกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ ซึ่งแตกต่างจากคนในท้องถิ่นที่จะอยู่ใกล้กว่าทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนกว่า สามารถขับเคลื่อนให้เกิดภาพความเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า

กระบวนการ วิธีการ หรือเทคนิคบางประการที่สามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนงานได้คือ

- การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเครือข่าย และสมาชิกในเครือข่าย
- มีเวทีให้พูดคุย เพื่อทำความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรื่องราวกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจุดประกายความคิดในการเคลื่อนงานต่อ
- สร้างศรัทธาความเชื่อมั่น สร้างงานของตัวเองให้ดีให้เข้มแข็ง จากนั้นเพื่อนและงบประมาณก็จะเข้ามาเอง
- ยึดเป้าหมายและอุดมการณ์การทำงานให้เป็นเป้าหมายเดียวกัน เช่น มองว่าเป้าหมายของผู้สูงอายุ จะต้องไม่เป็นภาระ ลดการพึ่งพิง ดูแลตัวเองได้ รวมถึงต้องดูแลเพื่อน ดูแลสังคมได้

ผู้แทนนำเสนอเนื้อหาสรุปกลุ่มย่อย

หัวข้อ : การใช้ประโยชน์ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่องานผู้สูงอายุ

การจัดเก็บข้อมูลเข้าสู่โปรแกรม GIS

สำหรับการเก็บข้อมูลแบบ GIS ถือว่าเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ง่ายและเป็นระบบ มีการใช้งานร่วมกับเว็บไซต์ Google มีการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุเป็นสีต่างๆ ทั้งสีแดง สีเหลือง สีเขียว และมีการแบ่งกลุ่มผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส อีกทั้งยังมีรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุว่าได้ช่วยเหลือใครไปบ้างแล้ว รวมถึงมีการเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนด้วย

ความแตกต่างของการคัดกรองข้อมูล โดยภาคประชาชนและภาครัฐ

ข้อมูลที่เก็บโดยภาคประชาชน กับข้อมูลที่เก็บโดยภาครัฐ จะมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลโดยภาคประชาชน

จะเป็นการเก็บเพื่อที่จะเข้าใจทุกข์สุขของคนในชุมชน เข้าใจสถานภาพของคนในชุมชน การเก็บข้อมูลโดยภาคประชาชนจะทำให้รู้ว่าบ้านนี้เป็นอย่างไร สุข-ทุกข์เรื่องอะไร แล้วจะเข้าไปเติมเต็มให้เขาได้อย่างไร เป็นลักษณะที่คนในอยากรู้

วิธีการเก็บข้อมูล ต้องอาศัยการอยู่ร่วมกัน พุดคุยกัน สร้างความสัมพันธ์ และสังสรรค์กัน เมื่อเก็บข้อมูลได้แล้วก็จะมีการวิเคราะห์ร่วมกัน โดยจะมีการนำเอาข้อมูลที่ได้มานั่งพุดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ว่าแต่ละคนคิดอย่างไรกับข้อมูลที่ได้ เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน

ความสำเร็จของการได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน คือ ได้เข้าใจสุขทุกข์ของชาวบ้าน และได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นการเสริมความสุขให้กัน

ชาวบ้านจะมีลักษณะการบริหารจัดการข้อมูล เพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนของเพื่อน และดูว่าจะสามารถเสริมจุดแข็งหรือจุดอ่อนให้เพื่อนได้อย่างไร เช่นอาจใช้วิธีจัดตั้งเป็นชมรมหรือกลุ่มต่างๆ เป็นต้น

2. การเก็บข้อมูลโดยภาครัฐ

จะมีระบบ data technology ซึ่งเป็นระบบของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานก็จะต้องมีการตั้งโจทย์กันก่อนว่า ต้องการอะไร มีเป้าหมายอะไร จะใช้โปรแกรมอะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี process อย่างไร เมื่อ process ข้อมูลแล้ว นำไปให้ใครดูบ้าง ดูแล้วตัดสินใจอย่างไร เป้าหมายอาจจะเป็นการอยากรู้ความต้องการเข้าใจชาวบ้านในประเด็นที่ตรงกับกรอบภารกิจของเรา เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้นั้นไปคิดวิธีเติมเต็มความต้องการของชาวบ้าน ตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ซึ่งข้อมูลนี้จะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน/โครงการ งบประมาณ และการจัดการความรู้

โดยสรุป ถ้าการบริหารจัดการข้อมูลทำแบบที่ชุมชนจัดการกันเอง จะทำให้ชาวบ้านรู้จักตัวเองมากขึ้น เข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของตัวเองมากขึ้น รู้ว่าอยากได้อะไรมากขึ้น ชาวบ้านจะสามารถนำข้อมูลนี้ไปคุยกับภาครัฐต่อได้ ส่วนภาครัฐเวลาเก็บข้อมูลกับชุมชนก็จะทำให้รู้ว่า ในชุมชนมีปัญหาอะไร จากนั้นก็จะสามารถนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หาทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาหรือเติมเต็มเพื่อให้ชาวบ้านได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

หลักการ วิธีคิดคือ มาเติมเต็มกัน แต่เติมคนละระบบ ชาวบ้านเติมกันด้วยภาควัฒนธรรม ภาคประชาสังคม แต่ภาครัฐเติมด้วย resource technology

ประเด็นแลกเปลี่ยนของสมาชิกกลุ่มคือ จะเอา 2 ข้อมูลมาเชื่อมต่อกันอย่างไร จากคำถามนี้ นำไปสู่แนวคิดเรื่องการเปิดพื้นที่กลาง หรือเปิดเวทีเพื่อให้แต่ละฝ่ายได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดข้อมูลของชุมชน เช่นเรื่องการพัฒนาระบบฐานข้อมูล GIS จะสามารถให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปกป้องหรืออธิบายว่าแต่ละครัว แต่ละหลังคาเรือนเป็นอย่างไรได้ ทำให้กระบวนการการสร้างฐานข้อมูล ไม่ได้สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ แต่เป็นการสร้างโดยรัฐกับบ้านช่วยกัน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้ค่อนข้างมีความแม่นยำมากขึ้น

ฉะนั้น จึงต้องสร้างกลไกในการพัฒนา จริงๆ แล้วการบูรณาการ สามารถเริ่มทำได้ตั้งแต่ต้นน้ำ คือตั้งแต่มีนโยบาย ส่วนการบูรณาการกลางน้ำ คือการบูรณาการแผนปฏิบัติ การบูรณาการปลายน้ำ คือการนำเอาข้อมูลไปใช้ จะเลือกบูรณาการในช่วงไหนก็ได้ ย่อมเกิดผลดีทั้งนั้น แต่การดำเนินการที่ผ่านมามีคนต่างอยู่ ต่างคนต่างยืน ทำให้กระบวนการจัดเก็บระบบฐานข้อมูลเกิดการแยกส่วน

โจทย์สำคัญ คือ ถ้าหากจะบูรณาการข้อมูลร่วมกันจริงๆ จะต้องใช้งบประมาณ และ ทรัพยากรต่างๆ (resource) ขนาดไหน หรือจะบริหารจัดการอย่างไร ให้ระบบข้อมูลใช้งานได้ดีสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

สรุปประเด็นสำคัญเรื่องฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อผู้สูงอายุ

- คนในชุมชนจะสามารถทำหน้าที่สำรวจและเก็บข้อมูลได้ดีที่สุด
- การนำเสนอข้อมูลเป็นภาพ จะเข้าใจง่ายกว่าการนำเสนอด้วยตัวอักษร
- ธรรมชาติของผู้บริหาร คือต้องการให้มีข้อมูลพร้อมต่อการตัดสินใจ
- การแปรความ GIS ต้องนำมาบวกกับชุดข้อมูลหลายๆ ข้อมูล เพื่อให้ใช้ได้หลายทาง GIS เป็นชุดข้อมูลที่ชี้เป้ากลุ่มเป้าหมายว่าอยู่ตรงไหน และ GIS จะช่วยเรื่องการติดตามความสำเร็จ
- การทำ GIS ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของข้อมูลได้ การที่คนใช้ข้อมูล เป็นเจ้าของข้อมูลด้วยนั้น จะทำให้ข้อมูลมีคุณภาพ

แลกเปลี่ยนความเห็นเพิ่มเติม

เรื่อง “อุโมงค์แอป”

โดย คุณอรวรรณ ขว้างจิต ประธานเครือข่ายจัดสวัสดิการชุมชน จังหวัดลำพูน

ก่อนที่จะมี “อุโมงค์แอป” การทำงานจะมีแค่ข้อมูลจาก จพฐ. แต่เมื่ออยากได้โปรแกรมที่เน้นข้อมูลด้านสุขภาพ ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ และเรื่องสังคม จึงได้ประสานงานกับ อ.เอกรัฐ พันเชียร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมโจทย์ที่ว่า “ทำอย่างไรให้มี UM Digi Health” จากนั้นจึงมีการพัฒนา “อุโมงค์แอป” ขึ้น โดยอุโมงค์แอปจะสามารถบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ครั้วเรือน และแหล่งทุนในทุกหมู่บ้าน ข้อมูลบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทยที่มีเลขบัตรประจำตัว 13 หลัก เท่านั้น เพราะถือว่า คน ไม่ว่าใคร ล้วนเป็นพาหะของโรค ดังนั้นจึงต้องลงข้อมูลของคนต่างด้าวที่เข้ามาเช่าบ้านอยู่ หรืออยู่หอพักด้วย

คนที่บันทึกข้อมูล จะไม่ได้มีแค่อาสาสมัครอย่างเดียว เพราะจะมีเด็กๆ ในชุมชนช่วยส่งข้อมูลระดับบุคคลและครั้วเรือนมาให้

นอกจากนี้ยังมีการอบรมอาสาสมัครที่จะเข้ามาทำข้อมูล และเริ่มมีการส่งข้อมูลจริงกันแล้ว หลังจากที่มีการให้อาสาสมัครลงส่งข้อมูลมาก่อน 1 สัปดาห์ ส่วนการดูข้อมูล GIS สามารถตั้งค่าให้เฉพาะคนที่เกี่ยวข้องดูข้อมูลได้ เช่น ผู้บริหาร กองสาธารณสุข รพ.สต. เป็นต้น

เรื่อง “สนใจการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบ GIS”

โดย ภาติเครือข่าย อำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย

อำเภอกงไกรลาส ได้เข้าไปอยู่ในกลุ่ม DHS 24 อำเภอ ที่เข้าไปรวมกลุ่ม we app ปัจจุบันเจอปัญหาเซิร์ฟเวอร์อยู่ที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้ จึงอยากลองจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบ GIS

เรื่อง “การใช้ GIS เคลื่อนงานในพื้นที่จังหวัดลำปาง”

โดย ภาติเครือข่ายจังหวัดลำปาง

รพ.สต.ได้นำเอาข้อมูลปัจจุบันไปใส่ใน GIS ซึ่งมีการอัปเดตข้อมูลตลอดเวลา จากนั้นได้นำ GIS มาใช้กับโปรแกรมในระดับพื้นที่เรื่องการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยจะมีการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่

เรื่อง “ประเด็นจริยธรรม การหลีกเลี่ยงการแชร์ข้อมูลผู้สูงอายุ”

โดย วิทยากรประจำกลุ่ม

เรื่องจริยธรรม เคยส่งนักศึกษาไปฝึกงาน เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ โดยนักศึกษาได้ถ่ายรูปลงในเฟสบุ๊ค และบรรยายรู้สึกลงไป ปรากฏว่าลูกชายของผู้สูงอายุท่านนั้นซึ่งเป็นนายตำรวจใหญ่เห็นข้อความ แล้วรู้สึกไม่พอใจ “โดนฉีกหน้า” ที่หึงแม่เอาไว้ กลายเป็นเรื่องราวใหญ่โตที่ทำให้ต้องหันมาใส่ใจเรื่องจริยธรรมให้มากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการหลีกเลี่ยงการระบุข้อมูลผู้สูงอายุในสื่อโซเชียล

ภาติเครือข่ายจากจังหวัดลำพูน ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้: เรื่อง พรบ.ข้อมูลข่าวสารเข้ามาเกี่ยวข้อง จะเป็นอีกประเด็นที่เราจะต้องระมัดระวังในตรงนี้ หากเราจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เราต้องทำอย่างเป็นระบบ ต้องขออนุญาตก่อน

เรื่อง “ชุดบริการ เพื่อผู้สูงอายุ”

โดย อ.พยอม ถิ่นอ้วน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพัฒนาชุดบริการ* และใช้ร่วมกับการประเมินผู้สูงอายุแบบครอบครัวในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง

1. เรื่องชุดบริการ

เดิมมีการทำทั้งหมด 24 ชุดบริการ เมื่อทดลองนำใช้ร่วมกับภาติพบว่าซ้ำซ้อนจึงปรับลดลงบางชุดบริการ ต่อมามีการพัฒนาเรื่องการคัดกรองผู้สูงอายุ ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการทางด้านร่างกาย/สังคมอย่างไร และเป็นการถามเรื่องทั่วๆ ไป อายุเท่าไร อยู่กับใคร ตามองเห็นไหม การเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร หลังจากนั้นจะมีการนำข้อมูลมาประมวลและวางแผนต่อ บางรายจำเป็นต้องสำรวจเพิ่มเติม

2. การประเมินผู้สูงอายุแบบครอบครัว

หากพบว่าผู้สูงอายุรายไหนมีความเสี่ยงต่อการหกล้ม เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือมีปัญหาซึมเศร้า จะมีการประเมินต่อ โดยใช้เครื่องมือเฉพาะของผู้สูงอายุ ที่เป็นชุดบริการที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ จากนั้นก็จะส่งเรื่องต่อไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้กับผู้สูงอายุ

ในส่วนของการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม มีการทำเป็นชุดบริการรองรับ เช่น ทำเรื่องระบบการจัดการผู้สูงอายุที่มีปัญหาเสี่ยงต่อการหกล้มในชุมชน ที่ผ่านมาพบว่าบางบ้านมีการจัดเก็บของไม่เป็นระเบียบ ทำให้ผู้สูงอายุเสี่ยงต่อการหกล้ม แล้วในวิทยาลัยมีภาควิชาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ภาควิชาที่เกี่ยวข้องกับเด็กก็จะวางแผนช่วยเรื่องการไปคุยกับเด็กในบ้านหลังนั้นว่า การอยู่กับพ่อแม่ที่มีปู่ย่าตายาย ควรจะเก็บข้าวของในบ้านอย่างไร หรือในภาควิชาผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ จะมีการมองเรื่องการฟื้นฟู ส่วนภาควิชาชุมชนก็ดูเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

*ชุดบริการสำหรับผู้สูงอายุและครอบครัว(กรณีจังหวัดลำปาง)

ชุดบริการสำหรับผู้สูงอายุและครอบครัว				
ชุดที่	ชื่อชุดบริการ	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัดความสำเร็จของบริการ	ผู้จัดบริการ
1.	การคัดกรองผู้สูงอายุแบบครอบคลุมทุกด้าน	1. เพื่อค้นหาผู้สูงอายุที่มีปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพและสังคม	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดกรอง 2. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการส่งต่อเพื่อการประเมินเชิงลึก	- อสม
				- รพ.สต.
				- วิทยาลัยพยาบาล
				- เยาวชน
2.	การประเมินสภาพผู้สูงอายุโดยละเอียด	1. เพื่อค้นหาสาเหตุและปัจจัยของปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบ 2. เพื่อระบุความต้องการและบริการสำหรับผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการประเมินโดยละเอียด 2. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการส่งต่อไปยังบริการที่เหมาะสมภายหลังการประเมินเชิงลึก	- คณะกรรมการผู้สูงอายุ
				- รพ.สต.
				- คลินิกผู้สูงอายุ
3.	การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันการเจ็บป่วยในผู้สูงอายุ	1. เพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยในผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการบริการฯ 2. ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุหลังได้รับบริการ	- ชมรมผู้สูงอายุ
				- วิทยาลัยพยาบาล
4.	การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในการจัดการกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยของตนเอง	1. เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในการจัดการกับภาวะสุขภาพของตนเอง	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการบริการฯ 2. ศักยภาพผู้สูงอายุในการจัดการกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยของตนเอง	- อสม
				- รพ.สต.
				- วพบ.นครลำปาง
				- ผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว
5.	การควบคุมอาการของโรคและความเจ็บป่วยเรื้อรัง	1. เพื่อควบคุมอาการของโรคและความเจ็บป่วยเรื้อรัง	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการบริการฯ 2. ความสามารถในการควบคุมอาการของโรคและความเจ็บป่วยเรื้อรัง	- รพ.สต.
				- รพ.ศูนย์ลำปาง
6.	การจัดการ/รักษาภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลัน	1. เพื่อจัดการ/รักษาภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลัน	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการบริการฯ 2. การหายจากความเจ็บป่วยเฉียบพลัน	- รพ.สต.
				- รพ.ศูนย์ลำปาง

ชุดบริการสำหรับผู้สูงอายุและครอบครัว				
ชุดที่	ชื่อชุดบริการ	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัดความสำเร็จของบริการ	ผู้จัดบริการ
7.	การฟื้นฟูภาวะสุขภาพและการทำหน้าทีของผู้สูงอายุ (รวมถึง กิจกรรมประจำวัน)	1. เพื่อฟื้นฟูภาวะสุขภาพและการทำหน้าทีของผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับบริการฯ 2. การฟื้นคืนของสภาวะสุขภาพและการทำหน้าที่ของผู้สูงอายุ	- รพ.สต.
				- รพ.ศูนย์ลำปาง
				- ผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว
8.	การตรวจเยี่ยมเพื่อการดูแลต่อเนื่งที่บ้าน	1. เพื่อส่งเสริมความต่อเนื่องของการดูแลที่บ้าน	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับบริการฯ 2. ความต่อเนื่องของการดูแลที่บ้าน	- อสม.
				- ชมรมผู้สูงอายุ
				- รพ.สต.
				- พระภิกษุ (นำของไปให้)
9.	การพัฒนาความรู้และทักษะของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ	1. เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้ดูแลที่ได้รับการพัฒนาฯ 2. การพัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ	- วพบ.นครลำปาง
				- รพ.สต.
10.	การพัฒนาความรู้และทักษะของอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุ	1. เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุ	1. จำนวนอาสาสมัครที่ได้รับการพัฒนาฯ 2. การพัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ	- วพบ.นครลำปาง
				- รพ.สต.
11.	การปรับเปลี่ยนสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	1. เพื่อปรับเปลี่ยนสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับบริการฯ 2. คุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ	- อบต.
				- พมจ.
12.	การส่งเสริมอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ/ครอบครัว	1. เพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ/ครอบครัว	1. จำนวนผู้สูงอายุ/ครอบครัวที่ได้รับบริการฯ 2. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ/ครอบครัว	- พมจ.
				- กองทุนผู้สูงอายุ
				- ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
				- ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน
				- ศูนย์สตรีภาคเหนือ
				- วิทยาลัยสารพัดช่าง

ชุดบริการสำหรับผู้สูงอายุและครอบครัว				
ชุดที่	ชื่อชุดบริการ	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัดความสำเร็จของบริการ	ผู้จัดบริการ
13.	การสงเคราะห์ผู้สูงอายุและครอบครัว	1. เพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุและครอบครัว	1. จำนวนผู้สูงอายุ/ครอบครัวที่ได้รับบริการฯ 2. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ/ครอบครัว	- กองทุนสวัสดิการชุมชน - สงเคราะห์จังหวัด - พมจ.
14.	การฉาปนกิจ	1. เพื่อช่วยเหลือครอบครัวในการจัดการการฉาปนกิจ	1. จำนวนผู้สูงอายุ/ครอบครัวที่ได้รับบริการฯ	- ฉาปนกิจหมู่บ้าน (คนละ 25-30 บาท) - ชมรมผู้สูงอายุ (คนละ 10 บาท) - กองทุนหมู่บ้าน (เฉพาะสมาชิก)
15.	การส่งเสริมสุขภาพจิตและปฏิบัติธรรม	1. เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับบริการฯ 2. ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ	- พระสงฆ์และ มัคทายก - ชมรมผู้สูงอายุ - อบต.
16.	บริการฝากเลี้ยงเป็นครั้งคราว	1. เพื่อดูแลผู้สูงอายุชั่วคราวในกรณีที่ญาติมีเหตุจำเป็นฉุกเฉิน	1. จำนวนผู้สูงอายุ/ครอบครัวที่ได้รับบริการฯ	- ญาติ - เพื่อนบ้าน
17.	การประสานการดูแลและการส่งต่อการดูแล	1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลผู้สูงอายุ	1. จำนวนผู้สูงอายุ/ครอบครัวที่ได้รับบริการฯ	- คณะกรรมการผู้สูงอายุ - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการ - สังคมสำหรับผู้สูงอายุ
18.	บริการรถนำส่ง	1. เพื่อนำส่ง/รับผู้สูงอายุในการไปใช้บริการ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับบริการฯ 2. การเข้าถึงบริการ	- อบต. - อพปร. - รพ.ศูนย์ลำปาง เรียก1669 และ1584

ชุดบริการสำหรับผู้สูงอายุและครอบครัว

ชุดที่	ชื่อชุดบริการ	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัดความสำเร็จของบริการ	ผู้จัดบริการ
19.	การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างวัย	1. เพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างวัย	1. จำนวนผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรม 2. การเห็นคุณค่าซึ่งกัน	- โรงเรียนในหมู่บ้าน
				- อบต.
				- ชมรมผู้สูงอายุ
20.	กองทุนสวัสดิการ	1. เพื่อสนับสนุนทุนในการดำเนินกิจการของสมาชิก	1. จำนวนผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุน 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุน	- คณะกรรมการกองทุนระดับหมู่บ้านและตำบล
21.	การส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุต่อชุมชนในการพัฒนาชุมชน	1. เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	1. จำนวนผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 2. คุณค่าของผู้สูงอายุ	- คณะกรรมการผู้สูงอายุ
				- อบต.
22.	การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพ	1. เพื่อสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพ	1. จำนวนผู้สูงอายุที่เข้าถึงวัสดุอุปกรณ์	- รพ.สต.
				- อบต.
				- พมจ.
23.	การเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข	1. เพื่อเตรียมความพร้อมบุคคลวัยอื่นในชุมชนเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข 2. เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ	1. จำนวนบุคคลวัยอื่น/ผู้สูงอายุที่ได้รับบริการ 2. การเตรียมตัวของบุคคลวัยอื่น/ความสามารถในการปรับตัวของผู้สูงอายุฯ	- วพบ.นครลำปาง
				- รพ.สต.
				- กองทุนหมู่บ้าน
				- โรงเรียน
- ธนาคารหมู่บ้าน				
24.	บริการด้านกฎหมาย	1. เพื่อให้คำปรึกษาและการจัดการด้านกฎหมายแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว	1. จำนวนผู้สูงอายุและครอบครัวที่มีปัญหาด้านกฎหมายและได้รับการบริการ	

ผู้แทนนำเสนอเนื้อหาสรุปกลุ่มย่อย

หัวข้อ : Capacity Building workshop :

ทักษะการสื่อสารอย่างมีพลัง

- สรุปเนื้อหาจากความเข้าใจของผู้เข้าร่วมอบรม

- หลักการการสื่อสารที่ทรงพลัง ต้องสื่อสารถูกที่ ถูกกลุ่ม ถูกเวลา และ (เนื้อหา) ถูกต้อง
- ต้องจับประเด็นข้อมูลเรื่องที่ต้องการจะสื่อสาร จากนั้นกำหนดคีย์เวิร์ดของข้อมูล และต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนส่ง
- ต้องสื่อสารให้เข้าใจง่าย กระชับ เกิดประโยชน์ และเป็นที่น่าสนใจ
- ต้องทันใจ ฉับไว และทั่วถึง

เสวนา "บทเรียนและแนวทางการขับเคลื่อนบูรณาการเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ"

โดย

ผศ.อรรถพร วงศ์วิชัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง

คุณรุ่งสุริยา เชียงซีระ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

คุณสุชญา ตันประสงค์ โรงพยาบาลกองโกรลาส อำเภอกองโกรลาส จังหวัดสุโขทัย

คุณสัมพันธ์ นนทสวัสดิ์ศรี นายอำเภอแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

นำเสวนาโดย อ.ทัศนีย์ ญาณะ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (มสพช.)

กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง :

ผศ.อรุณพ วงศ์วิชัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง

● หลักคิดเบื้องต้นก่อนขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ

เมื่อ 2-3 เดือนที่ผ่านมา จังหวัดลำปางมีผู้แทนหน่วยงาน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางกลุ่ม ที่มีพื้นฐานงานต่างกันมานั่งประชุมพูดคุยกันเรื่องการทำงานด้านผู้สูงอายุ โดยมีฐานความคิดในการทำงาน 2 ข้อ คือ

1. **ต้องเชื่อว่าผู้สูงอายุมีศักยภาพ ความรู้ ประสบการณ์** คือต้องช่วยกันมองหาว่ามีผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัตินี้อยู่ที่ไหน เป็นใคร จำนวนเท่าไร ทำงานด้านไหน อยากทำอะไร เมื่อค้นเจอแล้วก็ต้องทำความเข้าใจผู้สูงอายุแต่ละราย แล้วดูว่าจะสามารถดึงศักยภาพของท่านออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านเอง หรือสังคมได้อย่างไร คือต้องรู้ความชอบ และความถนัดของผู้สูงอายุท่านนั้น

2. **ต้องเชื่อว่าผู้สูงอายุสามารถดูแลสังคม ดูแลคนในกลุ่มได้** หากดูแลไม่ได้ก็ต้องมีลูกหลานญาติ หรือคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล

● อุปสรรค และทางออก

จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านผู้สูงอายุไม่เพียงพอ และไม่มีเวลาในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่ บางครั้งก็ไม่ได้มีใจในการดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

สิ่งที่ควรทำคือ เจ้าหน้าที่ควรจัดวางระบบให้ดี ต้องมีการประสานงานกันกับภาคีเครือข่าย ซึ่งเป็นหน่วยงานต่างๆ ต้องมีการวางนโยบายและแผนงานเพื่อส่งเสริมคนทำงานอย่างจริงจัง อาจจะต้องมีการฝึกอบรมเสริมศักยภาพ หรือสนับสนุนอุปกรณ์ในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ และต้องคิดหาวิธีการว่าทำอะไรจึงจะทำให้คนทำงาน ได้ทำงานอย่างมีความสุข รู้สึกสนุกกับการทำงาน หรือให้คนทำงานได้เลือกงานที่ชอบ ซึ่งหากทำได้ตามนี้งานที่ออกมาจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วย

ด้านการดำเนินงานต้องมีความเคร่งครัดเรื่องการรายงานผล การรายงานประสบการณ์ การวิเคราะห์ การสร้างสรรค์งาน การกำหนดทิศทางงานอย่างมีเหตุมีผล และสุดท้ายต้องมีการสรุปเป็นงานวิจัย

● เทคนิคการบูรณาการ

การทำงานร่วมกันในพื้นที่ ภาคีเครือข่ายต้องตั้งเป้าหมายร่วมกัน แล้วหาวิธีการที่จะทำงานนี้ให้บรรลุ

การนำเอานโยบายข้างบนลงมาทำ ภาคีต้องทำร่วมกัน เวลาทำแผนยุทธศาสตร์ก็ต้องคิดว่าแต่ละองค์กรจะได้รับประโยชน์อะไรจากการที่มาร่วมกัน

หรืออาจใช้สถานการณ์ในบริบทของชุมชนเป็นตัวตั้ง แล้วนำนโยบายมาประกอบ ทำเหมือนใช้นโยบายเป็นตัวตั้ง แต่ในความเป็นจริงมุ่งเน้นทำประโยชน์ให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งการทำงานแบบนี้จะช่วยให้ผลลัพธ์ออกมาดี

- **บอกเล่าประสบการณ์การทำงานด้านผู้สูงอายุ**

ยกตัวอย่างการทำงานผู้สูงอายุในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ได้มีโอกาสทำงานวิจัยเชิงสำรวจ เชิงพัฒนา แล้วนำผลการสำรวจนั้นไปทดลองในพื้นที่ต่างๆ 5 แห่ง ทำให้พบว่าผู้สูงอายุมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน จุดอ่อนคือวิธีคิดเดิมๆ ทำตามประสบการณ์เดิมๆ ยิ่งตำแหน่งงานสูงยิ่งไม่เปลี่ยนวิธีคิด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุต้องการการยอมรับสูงมาก

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ มีการตั้งคำถามว่าผู้สูงอายุ 26,000 กว่าคน 300 กว่าชมรม อยากทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคมบ้าง อีกคำถามหนึ่งคือ ผู้สูงอายุอยากเรียนรู้เรื่องอะไร

คำตอบที่ได้รับคือ ผู้สูงอายุที่ตอบคำถามนี้ว่า “ไม่อยากจะทำอะไรแล้ว” บวกกับผู้สูงอายุที่ไม่ตอบอะไรเลย รวมกันแล้วได้มากถึง 50 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือจะเป็นผู้สูงอายุที่ตอบรายละเอียดสิ่งที่ยากๆ เช่น อยากทำเรื่องสมุนไพร อยากเป็นวิทยากรอาหารพื้นบ้าน อยากเป็นผู้นำออกกกำลังกาย และอยากทำงานเพื่อสังคม เป็นต้น

ประเด็นที่น่าสนใจคือ มีผู้สูงอายุที่มีสภาพเป็นผู้ป่วยติดเตียงอยากเป็นวิทยากรบรรยายเรื่อง การดูแลสุขภาพด้วย

กรณีศึกษาตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ :

คุณรุ่งสุริยา เชียงซีระ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลช่วงเปา อยู่ห่างจากเชียงใหม่ 60 กว่ากิโลเมตร มีประชากร 6,000 คน มีพื้นที่ประมาณ 32,000 ไร่ มีประชากรผู้สูงอายุ 21 เปอร์เซ็นต์ คือ 1,060 คน เป็นผู้สูงอายุที่นอนติดเตียง 14 คน เป็นผู้สูงอายุติดสังคม ประมาณ 700 คน เป็นคนพิการและเคลื่อนไหวยากประมาณ 200 คน

ประเด็นปัญหาในพื้นที่คือ มีผู้สูงอายุไม่กีรายที่อยากทำกิจกรรม ทำให้เกิดคำถามว่าชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่มีความเข้มแข็งหรือยัง สิ่งที่พบคือประธานและกรรมการเข้มแข็ง แต่ผู้สูงอายุรายอื่นมีความอ่อนแอ

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุจะช่วยให้ชมรมฯ สามารถของบประมาณในการขับเคลื่อนงานจาก อบจ. หรือเครือข่ายเอกชนในพื้นที่ได้เอง

ส่วนการสนับสนุนการเคลื่อนงานผู้สูงอายุโดยท้องถิ่น นายกท้องถิ่นจะเห็นความสำคัญกับเรื่องนี้มากน้อยแค่ไหน ถ้าเห็นความสำคัญน้อย การเคลื่อนงานก็จะยาก เพราะถ้านายกไม่อนุญาตให้ทำ พื้นที่นั้นก็คงจะมีแค่กิจกรรมแจกเบี้ยยังชีพ เบี้ยพิการ และเอดส์อย่างเดียว เพราะอำนาจของท้องถิ่น มี 9 ข้อ ส่วนจะทำมากกว่า 9 ข้อ หรือไม่ เป็นเรื่องของนายก ซึ่งนายกส่วนใหญ่จะทำแค่ 9 ข้อ

หัวใจของการเคลื่อนงานของชมรมผู้สูงอายุอย่างหนึ่งคือ ต้องให้หน่วยงาน ท้องถิ่น ท้องที่ และภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้การขับเคลื่อนงานมีความราบรื่น

การเคลื่อนงานผู้สูงอายุในพื้นที่ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกหลายส่วน ซึ่งล้วนเป็นเรื่องการบูรณาการงานผู้สูงอายุทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น กองทุน สปสช. และกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน เช่น อสม. อพส. รวมไปถึงกลุ่มอาชีพ กลุ่มกองทุนสวัสดิการต่างๆ และกลุ่มที่รัฐจัดตั้ง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเกษตร กลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีผู้สูงอายุที่เป็นปราชญ์ชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการด้วย

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐระดับกระทรวงต่างๆ ทั้ง 7 กระทรวง คือ พม. สาธารณสุข แรงงาน มหาดไทย การศึกษา การท่องเที่ยว และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็มีส่วนสำคัญในการบูรณาการงาน ผู้สูงอายุ

สำหรับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้น ได้ช่วยให้ตำบลช่วงเปามี Wifi ใช้กันทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันยุคทันสมัย ส่วนเรื่องอุปกรณ์ต่างๆ ก็ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนหมู่บ้านที่มีการทำ CSR อยู่ ทำให้ท้องถิ่นไม่ต้องซื้ออุปกรณ์ใดๆ เลย เพราะมีภาคีเครือข่าย คอยหนุนเสริมอยู่แล้ว

ในส่วนของภาคีภาคเอกชน มีการช่วยเหลืองบประมาณการซ่อมบ้านมา 5 หลัง หลังละ 50,000 บาท ซึ่งถ้ารอการช่วยเหลือจาก พม. หรือส่วนกลางจะได้งบประมาณในการช่วยซ่อมแซมบ้านมาแค่ 3 หลังต่อปี เท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีงบประมาณส่วนหนึ่งมาจาก สสส. เดือนละแสนบาท ซึ่ง สสส. จะให้งบประมาณ กับท้องถิ่นทั่วประเทศซึ่งทั่วประเทศจะมี 7,886 ตำบล แต่มีนายกท้องถิ่นทำเรื่องของบประมาณไปแค่ 150 กว่าแห่ง เท่านั้น และใน 150 กว่าแห่งจะถูกคัดออกจนเหลือแค่ 20 แห่ง ก่อนที่จะทำ MOU กับ สสส. ซึ่งในขั้นตอนนี้ บางแห่งก็ขอคืนงบประมาณเนื่องจากหาคนทำงานไม่ได้ เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลา ทำให้ผู้สูงอายุหลายคนต้อง เสียโอกาสตรงนี้ไป เพราะจาก 20 แห่งเหลือแค่ 17 แห่งที่ไ้งบประมาณตรงนี้จริงๆ แต่ถ้าตำบลไหนมีความ เข้มแข็งก็จะมึงงบประมาณเข้ามาช่วยเหลืออีกจำนวนมาก ผู้สูงอายุก็จะได้ประโยชน์จากตรงนี้

เรื่องงบประมาณจากภาครัฐ ภายใต้นโยบายต่างๆ บางโครงการจับต้องไม่ได้ แต่ก็มีนโยบาย บางอย่างจับต้องได้ ผู้สูงอายุสามารถทำได้ เช่น นโยบายทำปุ๋ย ซึ่งถ้าหากผู้สูงอายุจับประเด็นนี้ได้ ดึงกิจกรรมนี้ มาทำ เช่น ศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง แล้วสร้างกลุ่มทำร่วมกัน ก็จะเป็นการสร้างโอกาสให้กับ ผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง โดยมีรัฐบาลให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณสำหรับจัดทำโครงการ

เรื่องการบริการผู้สูงอายุโดยภาครัฐ ท้องถิ่นต้องเชื่อมเรื่องนี้ให้กับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการ ตรวจวัดสายตา การตรวจสุขภาพร่างกาย การรักษาพยาบาล ซึ่งบริการของรัฐทั้งหมดนี้เป็นบริการฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย ดังนั้นท้องถิ่นจึงต้องประสานให้ได้

เรื่องแผนยุทธศาสตร์ของท้องถิ่น หากเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะสั้น ท้องถิ่นสามารถกำหนดกิจกรรม เองได้ แต่หากเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว อาจจะต้องให้สถาบันการศึกษา อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาช่วย เป็นที่เลี้ยงในการจัดทำ

เรื่องระบบข้อมูล ที่ตำบลช่วงเปาได้จัดทำระบบข้อมูลรายบุคคล 1 หมู่บ้านมี 100 คน 1 แพ้ม มี 100 คน มีรูปถ่าย รูปบ้าน มีข้อมูลผู้สูงอายุที่ยากจน/อยู่ลำพัง มีโรงเรียนผู้สูงอายุที่ยกระดับเป็นโรงเรียน ผู้สูงวัย และต่อไปจะยกระดับในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุโดยการทำ Day care โดยใช้งบประมาณของภาคีเครือข่าย เพราะนายกมีงบประมาณสำหรับงานผู้สูงอายุเพียง 50,000 บาทต่อปี แต่บริหาร 4 ล้าน จาก สสส.

กิจกรรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลช่วงเขาจะมี 4 ด้าน คือ

ด้านสุขภาพ ท้องถิ่นจะต้องมีสถานที่สำหรับผู้สูงอายุออกกำลังกาย

ด้านเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น นโยบายภาครัฐ เราสามารถรวมงบประมาณ ตำบลละ 500,000 บาทของกองทุนหมู่บ้าน ทั้งหมด 11 หมู่บ้าน มาจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าระดับตำบลได้ที่ตำบลช่วงเขาได้ทำมินิมาร์ท ศูนย์อาหาร ศูนย์OTOP และมีตลาดสด ซึ่งทั้งหมดนี้บริหารโครงการโดยกองทุนหมู่บ้านตำบล มีนายกเป็นที่ปรึกษา และมีผู้สูงอายุเป็นเจ้าของ ซึ่งผู้สูงอายุสามารถซื้อหุ้นได้ หุ้นละ 100 บาท ไม่เกิน 30 หุ้น

ช่วงเขาเป็นที่เดียวของประเทศ ที่สำนักงานประมาณลงมาดู เพราะมีการนำเอาเงินก้อนละ 500,000 บาท มารวมกันได้ประมาณ 6 ล้าน เงินที่ได้นี้ นำมาจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น งาน OTOP ผู้สูงอายุในตำบล เป็นต้น

ด้านสังคม ตำบลช่วงเขามีการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนผู้สูงอายุ และยังมีการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ เคลื่อนที่ไปสู่ศูนย์ชุมชนด้วย

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุตำบลบ่วงเปาจะเป็นเจ้าภาพเรื่องขยะ ที่นี้มีกลุ่มคัดแยกขยะครัวเรือน และมีกลุ่มแม่บ้านรับซื้อขยะ มีบ้านต้นแบบ มีตลาดนัดขยะชุมชน ในวันแจกเบี้ยยังชีพจะมีการรับซื้อขยะชุมชน

กรณีศึกษาอำเภอองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย :

คุณสุชนา ต้นประสงค์ โรงพยาบาลองไกรลาส อำเภอองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย

สถานบริการสาธารณสุขอำเภอองไกรลาสจะมี Care manager แต่ละสาขา เช่น สาขาผู้สูงอายุ สาขาโรคเรื้อรัง สาขาจิตเวช เป็นต้น

สำหรับโรงพยาบาลองไกรลาส ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก 30 เตียง จะดูแลประชากรจำนวน 60,000 กว่าคน เป็นผู้สูงอายุ 10,000 กว่าคน หรือ 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นจำนวนสูงมากเมื่อเทียบกับบางที่

อุปสรรคการทำงานตามนโยบายผู้สูงอายุ บางนโยบายมาเร็วมาก ประชุมแล้วต้องทำได้เลย เช่น เรื่องโครงการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ประชุมเมื่อเดือนพฤศจิกายน ต้องทำได้เลย ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้มีการอบรม Care manager และ Care giver เลย ที่ผ่านมา สปสช.มีเงินให้สถานบริการแห่งละ 100,000 บาท ห้องถิ่นที่เข้าร่วมให้อีกหัวละ 5,000 บาท แต่คนทำงานก็ไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายเรื่องนี้ได้อย่างเต็มที่ เพราะต้องย้อนมาอบรม Care manager และ Care giver อีกทั้งยังไม่สามารถจัดทำ Care plan ได้เพราะยังไม่ได้มีการเตรียมความพร้อม

ที่ผ่านมานายกเทศมนตรีตำบลองไกรลาส จะมีวิสัยทัศน์ในการดูแลผู้สูงอายุ พร้อมกับมีกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลมาหนุนเสริมเรื่องงบประมาณการขับเคลื่อนกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ในด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จะมีงบประมาณสำหรับดูแลผู้สูงอายุ 5,000 บาทต่อราย โดยจะมีการจ้าง Care giver เข้ามาดูแลผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง เดือนละ 2 รอบ รอบละ 20 นาที หากเป็นผู้ป่วยที่มีภาวะทางจิตเวชหรือเป็นอัลไซเมอร์จะดูแลรอบละ 40 นาที

ด้านการบูรณาการงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลองไกรลาสมี รพ.สต. อสม. และ พม. เป็นภาคีเครือข่ายสำคัญในการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุ จะทำกลุ่มเดียวไม่ได้ ต้องกระจายงาน

การทำงานต้องอาศัยเครือข่าย หากปล่อยให้เจ้าหน้าที่ รพ.สต.ทำงานเพียงฝ่ายเดียว การดูแลจะไม่ทั่วถึง เพราะ รพ.สต.แต่ละที่จะมีเจ้าหน้าที่เฉลี่ยแค่ 3 คน ดังนั้นจึงต้องขอความร่วมมือจากท้องถิ่น และ อสม.ให้เข้ามาช่วยงาน ถ้า อสม.เข้มแข็ง อสม.ก็จะสามารถเขียนโครงการของงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบลมาช่วยเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุได้อีกทางหนึ่ง

กรณีศึกษาอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง :

คุณสัมพันธ์ นนทสวัสดิ์ นายอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

อำเภอแม่พริกเป็นอำเภอที่เล็กที่สุดของจังหวัดลำปาง และเป็นพื้นที่อยู่ห่างไกลจากจังหวัดลำปางมากที่สุด แต่การเดินทางสะดวกเพราะมีทางหลวงแผ่นดิน ที่สำคัญคือ เป็นที่สนใจในประเด็นการดูแลผู้สูงอายุ เพราะสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุถ้าเทียบกับจำนวนประชากรที่มี 60,000 คนแล้ว ที่นี้มีผู้สูงอายุมากที่สุด ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 31 เปอร์เซ็นต์ แต่ค่าเฉลี่ยของจังหวัดลำปางจะอยู่ที่ประมาณ 22-23 เปอร์เซ็นต์

แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ของอำเภอแม่พริกเป็นพื้นที่ที่มีประชากรผู้สูงอายุสูงมาก ซึ่งต้องได้รับการดูแลมากเป็นพิเศษ ดังนั้นการจัดการเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงต้องทำให้เป็นที่ยอมรับให้ได้

นอกจากนี้อำเภอแม่พริกยังมีชมรมผู้สูงอายุทั้งระดับอำเภอ และระดับตำบล มีการทอดผ้าป่า 30 สายบุญทุกปี (30 หมู่บ้าน) แต่แต่ละปีจะได้เงินประมาณ 60,000 – 70,000 บาท ทางชมรมผู้สูงอายุก็จะนำเอาเงินก้อนนี้ไปจัดสรรในการดูแลสุขภาพของผู้สูง เช่น ซ่อมแซมปรับปรุงบ้าน/ห้องน้ำ ปรับสภาพภูมิทัศน์ ทำราวจับให้กับคนชราและคนพิการ เป็นต้น ส่วนอำเภอจะเป็นผู้สนับสนุนเติมเต็ม โดยปีนี้ได้ให้งบประมาณ 10 รายรายละประมาณ 3,000 บาท งบประมาณที่ได้มาจากกาชาดอำเภอ และจากการบริจาค/รับสมัครสมาชิก กิ่งสำหรับนำไปช่วยซ่อมบ้าน ซื่ออุปกรณ์เครื่องยังชีพ ซื่อผ้าห่มเพื่อกันหนาว อุปกรณ์สำหรับผู้พิการ และของเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง เป็นต้น และปัจจุบันอำเภอแม่พริกยังมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ 3 ตำบล มีโรงเรียนนวัตกรรมการผู้สูงอายุของภาคีเครือข่าย มีการแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีกิจกรรมตรวจรักษาโรคให้กับผู้สูงอายุโดยสาธารณสุข และมีกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้สูงอายุด้วย

ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ผ่านมามีสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ตำบล และชุมชน ได้วางระบบการทำงานร่วมกันมานานแล้ว ประกอบกับปีนี้ อำเภอแม่พริกได้ถูกพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการจัดการดูแลเรื่องสุขภาพหรือ DHS ทำให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสุขภาพชีวิตระดับอำเภอ หรือ DHB (District Health Board) เพื่อบูรณาการร่วมกัน โดยคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ จะประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้แทนภาคประชาชน ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และ เจ้าหน้าที่ รพ.สต. โดยมีสาธารณสุขอำเภอเป็นแม่งาน

โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(District Health Board) เกิดจากการที่กระทรวงมหาดไทยได้จับมือกันทำบันทึกความเข้าใจร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้บุคลากรของกระทรวงมหาดไทยที่อยู่ในพื้นที่ ทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เข้ามาสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพของประชาชน เพราะเล็งเห็นว่าฝ่ายมหาดไทยมีศักยภาพ และมีอำนาจหน้าที่บทบาททางกฎหมายในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ทั้งผู้ปกครองท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำหมู่บ้าน สารวัตรกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน กระทรวงมหาดไทยจึงได้เข้าช่วยขับเคลื่อนเรื่องการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อให้งานออกมาอย่างประสิทธิภาพมากขึ้น

ในส่วนของรูปแบบและวิธีการ คงเป็นไปตามบริบทและสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่

ส่วนเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่ระบบสาธารณสุขที่ผ่านมามีการดำเนินงานดีอยู่แล้ว นายอำเภอจะมีหน้าที่ให้การสนับสนุนให้ทีมงานและภาคีสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างราบรื่น

“เราจะบูรณาการให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะ เป็น ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการสมาชิกกิ่งกาชาด เข้ามาขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุให้มากที่สุด และผมมองว่าต่อไปทุกพื้นที่จะต้องมีการจัดระบบเรื่องการพัฒนาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจร และนี่คือสิ่งที่ผมอยากทำ ไม่ใช่ทำตามนโยบาย” นายอำเภอแม่พริกยืนยันทั้งทำ

ประมวสภาพเึบตคกรรยาการศการประะฐม

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน (มสพช.)

126/749 หมู่ 5 หมู่บ้านการเคหะนนทบุรี

ซอยสุขาประชาสรรค์ ตำบลปากเกร็ด

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

www.thaichr.org

FB: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน-มสพช.